

Witamy w Glasgow

Miasto Glasgow wita

Niniejszy informator przeznaczony jest dla obywateli Bułgarii, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, Rumunii, Słowacji, Słowenii lub Węgier, przyjeżdżających do Glasgow w celu podjęcia pracy.

Broszura zawiera podstawowe informacje na temat praw i obowiązków osób nowo przybyłych do naszego miasta oraz dane teled adresowe instytucji i organizacji, w których można zasięgnąć szczegółowych porad. Więcej informacji na temat Glasgow znajduje się na stronie internetowej

www.glasgow.gov.uk

Bezpłatny dostęp do Internetu można uzyskać w każdej bibliotece.

O ile nie podano inaczej, usługi wymienione w informatorze są bezpłatne i poufne.

Życzymy przyjemnego pobytu i pracy w Glasgow.

Nota prawna: dołożono wszelkich starań, by informacje zawarte w niniejszej broszurze były poprawne, nie można jednak tego zagwarantować. Podane informacje nie stanowią prawa. Numery telefonów, ceny i inne informacje mogą ulec zmianie.

Glasgow City Council
Corporate Policy
City Chambers
Glasgow
G2 1DU

Tel: 0141 287 4604

lipiec 2006 r.

Ostatnia aktualizacja: listopad 2007 r.

Spis treści

Część 1	Szkocja i Glasgow – podstawowe informacje	5
Część 2	Pomoc i informacje w języku polskim	11
Część 3	Nauka języka angielskiego	13
Część 4	Praca	14
	1. Informacje ogólne	
	2. Poszukiwanie pracy	
	3. Prawa pracownicze	
Część 5	Mieszkanie	27
	1. Poszukiwanie mieszkania	
	2. Podstawowe zasady życia w społeczności	
	3. Podatek lokalny (council tax)	
	4. Bezpieczeństwo pożarowe	
	5. Bezpieczeństwo gazowe	
Część 6	Zdrowie	41
Część 7	Usługi dla kobiet	47
Część 8	Dzieci i młodzież	51
Część 9	Szkolnictwo i oświata	54
Część 10	Bezpieczeństwo	59
	1. Rola policji i zapobieganie przestępczości	
	2. Informacje dla kierowców	
Część 11	Biblioteki	64
Część 12	Prawo pobytu w Wielkiej Brytanii	66
Część 13	Powrót do kraju	67
Część 14	Bliższe informacje i porady	68

Szkocja i Glasgow – podstawowe informacje

Szkocja stanowi część Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Wielka Brytania to państwo demokratyczne, a siedziba wybieranego w drodze głosowania rządu znajduje się w Londynie. Pewne aspekty pracy rządu (np. sprawy związane z oświatą i służbą zdrowia) leżą w gestii odrębnego, wybieranego w drodze głosowania Parlamentu Szkocji z siedzibą w Edynburgu.

Każdy okręg wybiera posła do parlamentu brytyjskiego (MP), parlamentu szkockiego (MSP) oraz Parlamentu Europejskiego (MEP). Informacje na temat sposobów kontaktowania się z poszczególnymi posłami ze swojego okręgu można uzyskać w miejscowej bibliotece.

Szkocja liczy 5 mln mieszkańców. Stolicą kraju jest Edynburg, a największe miasto to Glasgow (600 tys. mieszkańców). Ludność Glasgow jest bardzo zróżnicowana (co dwudziesta osoba należy do mniejszości etnicznej). Mieszka tu także doskonale prosperująca społeczność polska.

Położone nad rzeką Clyde Glasgow w przeszłości stanowiło ważny ośrodek przemysłowy. Obecnie przemysł w większości zanikł, a miasto znane jest jako ośrodek kulturalny i handlowy. Jak w przypadku wielu miast, niektóre dzielnice Glasgow są ubogie, a niektóre bogate i dobrze się rozwijają. Podejmowane są liczne działania celem polepszenia sytuacji ekonomicznej miasta (a w szczególności uboższych dzielnic) oraz promocji tolerancji i wzajemnego zrozumienia.

Władzę wykonawczą sprawuje Urząd Miasta Glasgow (Glasgow City Council, GCC). Urząd odpowiedzialny jest za sprawne funkcjonowanie miasta – od wywozu śmieci po szkoły i muzea. Najważniejsze decyzje podejmuje Rada Miasta (Council) – organ stanowiący, składający się z wybieranych w drodze głosowania radnych (councillors). Każdy okręg ma w Radzie Miasta swojego radnego. Uwagi dotyczące usług oferowanych przez Radę Miasta można kierować do radnego z danego rejonu. Informacje o radnym reprezentującym dany okręg oraz jego dane teleadresowe można uzyskać w miejscowej bibliotece.

Klimat

Glasgow leży na tej samej szerokości geograficznej co Moskwa, ale panujący tu klimat jest dość stabilny, o ciepłych latach i łagodnych zimach. W Glasgow (i w zachodniej części Szkocji) częściej jest pochmurno (i deszczowo) niż w innych rejonach Szkocji, ale za to jest tu cieplej. Na zimę warto zaopatrzyć się w ciepłą, nieprzemakalną odzież i obuwie.

Jednostka monetarna

Funt brytyjski (oznaczany symbolem £) dzieli się na 100 pensów (p). Euro nie jest walutą przyjmowaną w Szkocji.

Elektryczność

Standardowe napięcie wynosi 240 V (prąd zmienny o częstotliwości 50 Hz).

Telekomunikacja

Większość publicznych aparatów telefonicznych przyjmuje monety (o nominałach 10 p, 20 p, 50 p i 1 funta). Minimalna opłata za połączenie wynosi 40 p. Wiele aparatów przyjmuje także karty telefoniczne i oferuje dostęp do Internetu i poczty elektronicznej. Połączenia z numerami zaczynającymi się od prefiksów 0800 oraz 0808 są bezpłatne z telefonów publicznych i niektórych sieci telefonii komórkowej. Numer 999 (numer alarmowy) jest bezpłatny.

Pomoc w nagłych wypadkach

W razie nagłego wypadku należy zadzwonić pod numer 999 (numer jest bezpłatny z każdego aparatu czy sieci) i poinformować operatora, jakiego rodzaju pomoc jest potrzebna: straż pożarna (fire brigade), policja (police) czy pogotowie ratunkowe (ambulance). Należy również podać swoje imię i nazwisko oraz adres, pod który mają przyjechać służby ratownicze.

Poczta

W urzędach pocztowych można nabyć znaczki pocztowe, obcą walutę, karty telefoniczne oraz tzw. power cards – karty służące do uiszczania opłat za energię w licznikach pobierających opłatę z góry. Można tu także otrzymać formularze wniosku o wydanie prawa jazdy oraz formularze opłaty podatku drogowego (car tax). Urzędy oferują także usługi bankowe, m.in. możliwość opłacenia rachunków oraz dokonania zagranicznego przekazu pieniężnego. Poczty czynne są od poniedziałku do piątku w godz. 9.00-17.30, a w soboty w godz. 9.00-12.30. Główny urząd pocztowy przy 47 St Vincent Street w soboty czynny jest do godz. 17.30.

Banki

Aby móc dokonywać opłat i wpłacać wynagrodzenie, konieczne jest otwarcie rachunku bankowego. Posiadanie konta ułatwia także wysyłanie pieniędzy za granicę. Większość banków oferuje podstawowy **rachunek bieżący (current account)**, a niektóre także rachunki z dodatkowymi usługami, przeznaczone dla osób pracujących w Szkocji i wysyłających pieniądze za granicę. Niektóre banki uprościły proces otwierania rachunku z myślą o pracownikach sezonowych, m.in. poprzez zmniejszenie wymaganej liczby dokumentów potwierdzających tożsamość (patrz poniżej).

Banki na różne sposoby starają się przyciągnąć klientów, np. oferując bezpłatne prowadzenie rachunku, płatne konta z atrakcyjnymi usługami dodatkowymi, korzystne warunki, dłuższe godziny urzędowania czy większą liczbę oddziałów. Warto więc porównać oferty różnych banków, by wybrać konto spełniające indywidualne potrzeby.

Aby otworzyć rachunek bankowy, należy udać się do miejscowego oddziału wybranego banku i okazać dowód tożsamości. W niektórych bankach wystarczy jeden dowód potwierdzający tożsamość, np. paszport.

Dane teleadresowe miejscowych oddziałów można znaleźć na stronie internetowej danego banku bądź uzyskać dzwoniąc pod numer telefonu działu obsługi klienta. Poniżej znajdują się adresy stron internetowych i numery telefonu wybranych banków.

Na stronie internetowej organizacji Financial Services Agency, zajmującej się obroną praw konsumentów w sprawach finansowych, można znaleźć wiele przydatnych informacji, m.in. na temat rodzajów kont bankowych oraz sposobu ich otwierania: www.moneymadeclear.fsa.gov.uk

Organizacja zrzeszająca banki działające w Wielkiej Brytanii, British Banking Association, przygotowała ulotkę zawierającą informacje na temat sposobu otwierania rachunku bankowego, którą można pobrać ze strony www.bba.org.uk

HSBC: bank oferuje rachunek bieżący o nazwie UK! Passport, przeznaczony dla emigrantów z innych państw. Rachunek można otworzyć za okazaniem jednego dokumentu potwierdzającego tożsamość, np. paszportu. Dział obsługi klienta banku zatrudnia doradców mówiących po polsku.
www.hsbc.co.uk
Tel: 0800 032 4738

NatWest: polskim klientom bank oferuje rachunek bieżący Welcome account, który można otworzyć za okazaniem paszportu lub dowodu osobistego oraz pisma potwierdzającego zatrudnienie.

www.natwest.com

Tel: 0800 200 400

0845 246 7979 (linia obsługiwana w języku polskim)

Lloyds TSB: rachunek bieżący Silver current account stworzony specjalnie z myślą o osobach, które dopiero niedawno przybyły do Wielkiej Brytanii. Konto można otworzyć za okazaniem jednego dokumentu potwierdzającego tożsamość.

www.lloydstsb.com

Tel: 0845 3000 000

0845 603 0748 (linia obsługiwana w języku polskim)

Barclays Bank: bank nie ma w ofercie usług przeznaczonych specjalnie dla obcokrajowców, ale zatrudnia osoby mówiące po polsku.

www.barclays.com

08457 555 555

Clydesdale Bank: konto Ready Cash Account można otworzyć za okazaniem jednego dokumentu potwierdzającego tożsamość. Emigrantom z Polski bank poleca także rachunek bieżący Current Account Plus.

www.cbonline.co.uk

Tel: 0141 248 7070

0845 603 7695 (linia obsługiwana w języku polskim)

Royal Bank of Scotland: pracownikom sezonowym polecane jest konto Key Account. Jest to rachunek podstawowy, który można otworzyć za okazaniem jednego dokumentu potwierdzającego tożsamość. Bank nie oferuje usług przeznaczonych specjalnie dla pracowników sezonowych.

www.royalbankofscotland.com

Tel: 0141 331 2131

Rachunek można otworzyć także na pocztę (zob. str. 6).

W Glasgow znajdują się również oddziały innych dużych banków, które nie oferują jednak rachunków lub usług przeznaczonych specjalnie dla pracowników sezonowych bądź też nie oferują ich osobom mieszkającym w Wielkiej Brytanii krócej niż rok. Należy jednak pamiętać, że sytuacja może ulec zmianie, ponieważ banki zdają sobie sprawę z tego, że pracownicy sezonowi stanowią dużą grupę potencjalnych klientów. Warto zwracać uwagę na pojawiające się na rynku nowe oferty i usługi.

Prowadzenie pojazdu

Aby móc prowadzić pojazd w Wielkiej Brytanii, należy posiadać ważne prawo jazdy oraz odpowiednie ubezpieczenie (zob. str. 61).

Strefa czasowa

W Wielkiej Brytanii obowiązuje czas średni Greenwich (Greenwich Mean Time, GMT). Skrót „am” oznacza godziny przedpołudniowe, natomiast „pm” – popołudniowe. Od końca marca do końca października obowiązuje czas letni (zegary przestawiane są o godzinę do przodu). W większości rozkładów jazdy transportu publicznego czas podany jest w formacie 24-godzinnym.

Telewizja

Osoby posiadające odbiornik telewizyjny obowiązane są wykupić abonament (TV licence). Wysokość abonamentu zależy od rodzaju odbiornika (czarno-biały czy kolorowy). Informacje na temat sposobów opłacania abonamentu można uzyskać na stronie internetowej www.tvlicensing.co.uk lub pod numerem telefonu 0845 601 5526. Abonament można na przykład opłacić przez Internet lub telefonicznie za pomocą karty kredytowej lub debetowej. Można także zapłacić gotówką bądź kartą w formie rat w uprawnionych punktach sprzedaży (sklepach, stacjach benzynowych i punktach sprzedaży prasy - newsagents, oznaczonych logo PayPoint). Za nieposiadanie abonamentu grozi kara grzywny w wysokości 1000 funtów. Jeżeli w wyposażeniu domu wynajętego prywatnie znajduje się odbiornik telewizyjny, za opłacenie abonamentu odpowiedzialny jest właściciel lokalu.

System miar i wag

W Wielkiej Brytanii stosowany jest system metryczny, choć w powszechnym użyciu jest także system imperialny. Odległości podawane są w milach. Przy sprzedaży artykułów spożywczych i benzyny stosuje się system metryczny.

Biblioteki

W każdej dzielnicy znajduje się biblioteka (zob. str. 64). Po zapisaniu się książki można wypożyczać bezpłatnie. W bibliotekach dostępna jest także lokalna i ogólnokrajowa prasa, książki dźwiękowe, płyty DVD oraz CD. W każdej bibliotece można bezpłatnie skorzystać z komputera oraz Internetu, a także otrzymać informacje na temat miejscowych wydarzeń kulturalnych. Informacje na temat okolicznych bibliotek można uzyskać na stronie internetowej www.glasgow.gov.uk lub pod numerem telefonu 0141 287 2999.

Koszty utrzymania

Koszty utrzymania można zmniejszyć robiąc zakupy na targu, w tanich sklepach oraz sklepach charytatywnych, sprzedających rzeczy używane (charity shops). Więcej informacji można uzyskać od innych członków miejscowej społeczności, sąsiadów, w lokalnym ośrodku społeczno-kulturalnym (community centre), bibliotece lub urzędzie opieki społecznej (social work office).

Atrakcje turystyczne i rozrywka

W Glasgow znajdują się liczne muzea i galerie sztuki, parki, pływalnie i ośrodki sportowe. Wstęp do większości muzeów jest bezpłatny. Więcej informacji na temat atrakcji turystycznych i rozrywki w Glasgow, a także sposobów poruszania się po mieście można uzyskać w bibliotece lub na stronie internetowej www.glasgow.gov.uk.

Bezpłatny dostęp do Internetu

Bezpłatny dostęp do Internetu można uzyskać w każdej bibliotece.

Pomoc i informacje w języku polskim

Instytucje, takie jak policja, ośrodki służby zdrowia i urząd miasta powinny zapewniać **bezpłatną** pomoc tłumaczy, by umożliwić mieszkańcom korzystanie ze swoich usług. Osoby, które potrzebują pomocy tłumacza powinny o to zapytać. Można poprosić o pomoc tłumacza wybranej płci.

Biuro tłumaczeń **Glasgow Translation and Interpreting Service** oferuje tłumaczenia pisemne. Koszt usługi zależy od rodzaju tłumaczenia.

Glasgow Translation and Interpreting Service

Napiershall Street Centre

39 Napiershall Street

G20 6EZ

Tel: 0141 341 0019

Nauka języka angielskiego

Z myślą o osobach pragnących uczyć się lub doskonalić znajomość języka angielskiego organizowane są specjalne kursy.

Głównymi organizatorami kursów języka angielskiego są szkoły kształcenia uzupełniającego (Colleges of Further Education, FE), które często prowadzą zajęcia w lokalnych ośrodkach społeczno-kulturalnych (community centres). Szczegółowe informacje na temat kursów języka angielskiego dla obcokrajowców (English for Speakers of Other Languages – ESOL) znajdują się na stronie internetowej www.glasgowesol.co.uk lub www.diverseroutes.co.uk.

Następujące szkoły i uniwersytety w Glasgow i okolicy prowadzą kursy ESOL. Słuchacze mają możliwość uzyskania dofinansowania do kosztów nauki oraz innego rodzaju wsparcia w nauce.

Anniesland College www.anniesland.ac.uk	0141 357 3969
Cardonald College www.cardonald.ac.uk	0141 272 3333
Central College of Commerce www.centralcollege.ac.uk	0141 552 3941
Clydebank College www.clydebank.ac.uk	0141 951 2122
Glasgow College of Nautical Studies www.gcns.ac.uk	0141 565 2500
Glasgow Metropolitan College www.glasgowmet.ac.uk	0141 566 6222
John Wheatley College www.jwheatley.ac.uk	0141 778 2426
Langside College www.langside.ac.uk	0141 649 4991
North Glasgow College www.northglasgowcollege.ac.uk	0141 558 9001
Reid Kerr College www.reidkerr.ac.uk	0141 581 2222
Stow College www.stow.ac.uk	0141 332 1786
University of Glasgow www.gla.ac.uk/services/languagecentre	0141 330 2000
University of the West of Scotland: Paisley Campus www.paisley.ac.uk	0141 848 3000
University of Strathclyde www.strath.ac.uk/eltd	0141 552 4400

Praca

1. Informacje ogólne

Poniższe informacje dotyczą obywateli Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, Słowacji, Słowenii lub Węgier.

Program Rejestracji Pracowników

Po rozpoczęciu pracy w Wielkiej Brytanii należy niezwłocznie (nie później, niż w ciągu miesiąca) zarejestrować się w brytyjskim ministerstwie spraw wewnętrznych (Home Office) w ramach **Programu Rejestracji Pracowników (Worker Registration Scheme)**. Obowiązek rejestracji obejmuje obywateli Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, Słowacji, Słowenii i Węgier.

Rejestracja jest niezwykle istotna, ponieważ podczas pierwszego roku pobytu w Wielkiej Brytanii osobom zarejestrowanym przysługuje więcej praw. Rejestracja jest także niezbędna w razie ewentualnego starania się o zezwolenie na dłuższy pobyt w Wielkiej Brytanii (residence permit). (zob. str. 66).

Rejestracja

Formularze wniosku można zamówić pod numerem telefonu 08705 210 224 lub pobrać ze strony internetowej www.workingintheuk.gov.uk lub www.ind.homeoffice.gov.uk. Na tych stronach znajdują się także informacje na temat programu.

Formularz wypełnia pracownik oraz pracodawca. Wraz z wypełnionym formularzem należy wysłać:

- zaświadczenie o zatrudnieniu, wystawione przez pracodawcę
- dwa zdjęcia paszportowe
- paszport/dowód osobisty
- 90 funtów (płatność przekazem pocztowym, czekiem lub kartą kredytową - prosimy nie wysyłać gotówki).

Osoby, które nie zarejestrują się w ciągu miesiąca od podjęcia zatrudnienia, będą pracować nielegalnie. Po każdej zmianie pracodawcy należy ponownie złożyć wniosek o rejestrację.

Osoby prowadzące własną działalność gospodarczą obowiązane są jak najszybciej zarejestrować się w brytyjskim urzędzie skarbowym (Her Majesty's Revenue and Customs), dzwoniąc pod numer 0845 9154515.

Obywatele Bułgarii i Rumunii

Większości obywateli Bułgarii i Rumunii nie przysługuje prawo pracy w Wielkiej Brytanii. Robotnicy wykwalifikowani, przyjeżdżający do Wielkiej Brytanii w ramach Programu dla Sezonowych Pracowników Rolnictwa (Seasonal Agricultural Workers Scheme) dla pracowników o niższych

kwalifikacjach oraz niektórzy mniej wykwalifikowani pracownicy zatrudnieni w sektorze przetwórstwa spożywczego mogą być uprawnieni do pracy w ramach Programu dla Pracowników z Nowych Państw Członkowskich (Accession Workers Scheme).

Program dla Pracowników z Nowych Państw Członkowskich UE

W większości przypadków, zgodnie z wymaganiami systemu pozwoleń na pracę, przed zatrudnieniem osoby pragnącej uzyskać kartę pracownika dla obywateli nowych państw członkowskich (accession worker card), potencjalny pracodawca musi uzyskać zezwolenie na zatrudnienie takiej osoby. Jeżeli pracodawca otrzyma zezwolenie, pracownik będzie mógł złożyć wniosek o wydanie karty pracownika. Wniosek należy złożyć **przed** podjęciem pracy w Wielkiej Brytanii. Za wydanie karty pracownika dla obywateli nowych państw członkowskich nie obowiązuje opłata. Istnieją trzy rodzaje kart:

- karta niebieska (dla wykwalifikowanych pracowników)
- karta żółta (dla osób prowadzących własną działalność gospodarczą, studentów lub osób posiadających środki na utrzymanie)
- karta fioletowa (dla osób posiadających pozwolenie na pracę).

Formularze wniosku można zamówić pod numerem telefonu 08705 210 224 lub pobrać ze strony internetowej www.workingintheuk.gov.uk, na której znajdują się także informacje na temat programu.

Karta pracownika zezwala na pracę u określonego pracodawcy. Zmieniając pracodawcę należy złożyć wniosek o wydanie nowej karty.

Posiadanie karty jest bardzo ważne. Osoby, które jej nie posiadają, zatrudnione są nielegalnie, co oznacza, że mogą zostać ukarane grzywną w wysokości 1000 funtów ze skutkiem natychmiastowym. Osoby, które legalnie i bez przerw przepracują w Wielkiej Brytanii 12 miesięcy, otrzymują pełne prawo do pracy i pobytu w Wielkiej Brytanii.

Szczegółowych informacji na temat Programu Rejestracji Pracowników oraz Programu dla Pracowników z Nowych Państw Członkowskich

udziela biuro ds. programów:

Worker Registration Team
Border and Immigration Authority
PO Box 4154
Sheffield
S1 9DW
Tel: 0114 207 6022

www.workingintheuk.gov.uk

Osoby prowadzące własną działalność gospodarczą i samozatrudnione

Osoby samozatrudnione obowiązane są **bezwzględnie** zarejestrować się w brytyjskim urzędzie skarbowym (HM Revenue and Customs), dzwoniąc pod numer telefonu 0845 915 4515. Późna rejestracja grozi grzywną w wysokości 100 funtów.

Podatki

Osoby pracujące obowiązane są płacić **podatek dochodowy** (income tax). Każdy pracownik otrzymuje kod podatkowy, na podstawie którego oblicza się wysokość podatku, jaki pracownik powinien płacić. W przypadku osób zatrudnionych podatek dochodowy odprowadza pracodawca. Po podjęciu pierwszej pracy w Wielkiej Brytanii podatek odprowadzany będzie najprawdopodobniej według stawki tymczasowej (emergency tax) do czasu przyznania pracownikowi odpowiedniego kodu. Osobom wracającym do kraju może przysługiwać zwrot części podatku zapłaconego w Wielkiej Brytanii.

Ubezpieczenie społeczne

By móc pracować legalnie, każdy pracownik powinien posiadać numer ubezpieczenia społecznego (national insurance number). Aby go uzyskać, należy zadzwonić pod numer telefonu 0845 6000643. Wniosek można również złożyć w najbliższym biurze pośrednictwa pracy (Jobcentre bądź Jobcentre Plus) (zob. str. 20-21). Na rozmowę, na którą należy się wcześniej umówić telefonicznie, należy przynieść dowód tożsamości i zaświadczenie o zatrudnieniu.

Każdy pracownik obowiązany jest opłacać **składki na ubezpieczenia społeczne** (national insurance contributions, NIC). Ubezpieczenie społeczne to rodzaj podatku uprawniającego pracowników do pewnych świadczeń socjalnych, takich jak zasiłek chorobowy. W przypadku osób zatrudnionych składkę na ubezpieczenia społeczne odprowadza pracodawca.

Każdy pracownik posiada swój własny numer ubezpieczenia społecznego. Numer służy do rejestrowania płaconych przez pracownika składek oraz stanowi numer referencyjny w przypadku otrzymywania świadczeń socjalnych.

Niektórzy pracodawcy oferują zatrudnienie bez odprowadzania podatku i składek na ubezpieczenia społeczne. Jest to niezgodne z prawem, a pracodawca taki jest najprawdopodobniej nieuczciwy.

Osoby pracujące nielegalnie i nie płacące podatków będą miały problemy z ochroną zatrudnienia oraz uzyskaniem pomocy od państwa w razie choroby lub utraty pracy.

Praca

2. Poszukiwanie pracy

W Glasgow jest wiele wolnych miejsc pracy, m.in. w biurach telefonicznej obsługi klienta, hotelach czy gastronomii. Istnieją także możliwości dla osób posiadających kwalifikacje zawodowe. W mieście brakuje pracowników wyszkolonych w takich zawodach, jak hydraulik, stolarz czy elektryk.

Kwalifikacje

Osoby pragnące sprawdzić, czy posiadane kwalifikacje zawodowe są uznawane w Wielkiej Brytanii, powinny skontaktować się z biurem uznawania kwalifikacji akademickich NARIC pod numerem telefonu 0871 330 7033 lub sprawdzić na stronie internetowej www.naric.co.uk. Zaświadczenie potwierdzające równoważność kwalifikacji kosztuje 47 funtów (bądź 39,99 funta, jeżeli wniosek złożono za pośrednictwem Internetu). Osoby, które chciałyby jedynie zasięgnąć informacji, mogą zadzwonić na infolinię organizacji British Council pod numerem 0161 957 7755, a operator w ich imieniu przeszuka bazę danych biura NARIC.

Poszukiwanie pracy

Pracę można znaleźć składając podania bezpośrednio u pracodawców, kontaktując się z prywatnymi agencjami zatrudnienia lub z biurem pośrednictwa pracy Jobcentre Plus (zob. poniżej).

Jobcentre Plus: to instytucja działająca z ramienia brytyjskiego ministerstwa pracy i emerytur (Department for Work and Pensions). Biuro oferuje porady w sprawach związanych z pracą i kształceniem zawodowym oraz informacje o wolnych miejscach pracy. Szczegóły na temat rodzaju pomocy, jakiej biuro może udzielić oraz aktualne informacje i porady na temat zatrudnienia w Wielkiej Brytanii można uzyskać w najbliższym biurze Jobcentre Plus (zob. str. 20-21).

Szczegółowe informacje można uzyskać na stronie internetowej www.jobcentreplus.gov.uk lub pod numerem telefonu infolinii Jobseeker Direct 0845 6060234.

Poradnia zawodowa Careers Scotland

Poradnia zawodowa Careers Scotland udziela bezpłatnych porad, informacji oraz wskazówek na temat zatrudnienia, kształcenia zawodowego i edukacji. Biuro nie posiada listy wolnych miejsc pracy, można tu natomiast otrzymać porady na temat planowania kariery zawodowej, informacje pomagające w znalezieniu zatrudnienia oraz wskazówki dotyczące pisania życiorysu.

Z usług poradni można skorzystać:

- osobiście, udając się do jednego z biur Careers Scotland w Glasgow:
Centrum miasta: 9 Renfield Street, G2 5EZ
Południowy brzeg rzeki Clyde: 1018 Cathcart Road, G42 9XL
Zachodnia część miasta: 3 Byres Road, G11 5RD
Wschodnia część miasta: 121 Salamanca Street, G31 5EX
- telefonicznie pod numerem 0845 8 502 502 (opłata za połączenie wg taryfy miejscowej)
- odwiedzając witrynę internetową poradni, na której można znaleźć informacje przygotowane specjalnie dla osób, które dopiero niedawno przybyły do Wielkiej Brytanii:

www.careers-scotland.org.uk/Movingtoscotland/MovingtoScotland.asp

Ethnic Minorities Enterprise Centre (poradnia zawodowa dla osób należących do mniejszości etnicznych)

Poradnia EMEC oferuje poradnictwo zawodowe dla mieszkających w Glasgow osób należących do mniejszości etnicznych. Pomoc obejmuje poradnictwo zawodowe, pomoc w poszukiwaniu pracy oraz pisaniu życiorysu.

423 Paisley Road West, G51 1PZ

Tel: 0141 419 0327

www.emecglasgow.org.uk

Agencje zatrudnienia: w Glasgow działają liczne prywatne agencje zatrudnienia. Dane teleadresowe agencji można znaleźć w Internecie. Agencje te nie powinny pobierać opłat za pomoc w znalezieniu pracy.

Prasa: w prasie oraz na stronach internetowych poszczególnych gazet ukazujących się w Glasgow można znaleźć oferty pracy. Prasa dostępna w Glasgow to m.in. „The Evening Times”, „The Herald”, „Sunday Mail” oraz „Daily Record”. Gazety można bezpłatnie czytać w każdej bibliotece oraz w Internecie.

Internet: w Internecie można znaleźć wiele stron z ofertami pracy, np. www.s1jobs.com.

Targi pracy: warto udać się na targi pracy. Ogłoszenia o odbywających się targach można znaleźć w prasie, biurach Jobcentre Plus oraz w radiu.

Ogłoszenia: oferty pracy wywieszane są także w oknach wystawowych i na tablicach ogłoszeń w sklepach, kawiarniach oraz supermarketach.

Informacji na temat prowadzenia własnej działalności gospodarczej udziela biuro Jobcentre Plus lub organizacja Scottish Enterprise Glasgow (oferująca wsparcie dla przedsiębiorstw) pod adresem: Atrium Court, 50 Waterloo Street, Glasgow G2 6HQ lub numerem telefonu: 0141 204 1111 www.scottish-enterprise.com

Osoby samozatrudnione oraz prowadzące własną działalność gospodarczą

Organizacja Business Gateway oferuje porady i wsparcie dla obcokrajowców pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą. Wiele osób osiedlających się w Wielkiej Brytanii chciałoby założyć własną firmę, ale napotyka przeszkody, takie jak nieznaną języka, różnice kulturowe bądź brak środków finansowych. Organizacja Business Gateway oferuje porady, wsparcie oraz szkolenia, a także udziela informacji na temat rynku Wielkiej Brytanii oraz innych spraw związanych z zakładaniem własnej działalności gospodarczej. Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu 0845 609 6611 lub na stronie internetowej www.bgateway.com

Biura pośrednictwa pracy Jobcentre Plus

oferują porady na temat pracy **oraz** świadczeń socjalnych. Sprawami tymi zajmują się też dwa osobne biura: Jobcentre (zatrudnienie) oraz Social Security Office (zasiłki i świadczenia socjalne).

Biura pośrednictwa pracy Jobcentre Plus

Anniesland Jobcentre Plus	21 Herschell Street Anniesland, G13 1HT	0141 950 5100
Bridgeton Jobcentre Plus	9 Muslin Street Bridgeton, G40 4AZ	0141 551 3000
Castlemilk Jobcentre Plus	Unit 1, Castlemilk Arcade Dougrie Drive, G45 9AA	0141 800 3400
Corunna House Jobcentre Plus	(District Office) Ground Floor 39 Cadogan Street, G2 7SS	0141 207 3809
Drumchapel Jobcentre Plus	67 Kinfauns Drive Drumchapel, G15 7TG	0141 800 2600
Easterhouse Jobcentre Plus	Shandwick Street G34 9DR	0141 800 6000
Glasgow City Jobcentre Plus	354 Argyle Street G2 8LX	0141 800 3300
Govan Jobcentre Plus	779-787 Govan Road G51 3JY	0141 800 6400
Hillington Jobcentre Plus	Queen Elizabeth Avenue G52 4TJ	0141 800 6500
Langside Jobcentre Plus	152-158 Battlefield Road G42 9JT	0141 800 3100
Maryhill Jobcentre Plus	1460-1470 Maryhill Road G20 9DH	0141 800 2400
Newlands Jobcentre Plus	8 Coustonholm Road G43 1SS	0141 636 8100
Parkhead Jobcentre Plus	1181 Duke Street G31 5NW	0141 800 3000

Partick Jobcentre Plus	20 Benalder Street G11 6QN	0141 337 7100
Shawlands Jobcentre Plus	118-122 Kilmarnock Road G41 3NF	0141 800 3600
Shettleston Jobcentre Plus	955 Shettleston Road G32 7NY	0141 532 8500
Springburn Jobcentre Plus	200 Atlas Road G21 4DL	0141 557 4000

Biuro pośrednictwa pracy Jobcentre

Laurieston Jobcentre	101-109 Devon Place G41 1RD	0141 800 3737
-------------------------	--------------------------------	---------------

Biuro ds. zasiłków i świadczeń socjalnych

Laurieston Social Security Office	159-181 Pollokshaws Road G41 1PW	0141 420 4100
--------------------------------------	-------------------------------------	---------------

Prawa pracownicze

Każdemu pracownikowi przysługują pewne podstawowe prawa, niezależnie od tego, czy pracuje w pełnym wymiarze godzin, czy na pół etatu (poniżej 16 godzin tygodniowo). Prawo pracy jest bardzo złożone, a przysługujące pracownikom prawa zależą od ich indywidualnej sytuacji. W razie jakichkolwiek wątpliwości należy zasięgnąć porady.

Do instytucji, do których można zwrócić się o pomoc w pierwszej kolejności należą:

TUC Migrant Workers Project: prowadzony przez organizację zrzeszającą brytyjskie związki zawodowe Trades Union Congress (TUC) program dla pracowników sezonowych. Bliższe informacje można znaleźć w broszurze „Praca w Zjednoczonym Królestwie – Twoje prawa” (Working in the UK: your rights), którą można pobrać ze strony internetowej www.worksmart.org.uk lub zamówić pod numerem telefonu 0870 600 4882. Broszura dostępna jest w języku łotewskim, węgierskim, estońskim, czeskim, słowackim oraz polskim.

Scottish TUC: (szkocki oddział organizacji TUC): pomoc w wyborze odpowiedniego związku zawodowego (trade union) oraz porady ogólne można uzyskać pod numerem telefonu 0141 337 8100 lub na stronie internetowej www.stuc.org.uk.

Gangmasters Licensing Authority (urząd ds. licencjonowania pośredników pracy typu gangmaster): GLA wydaje licencje pośrednikom pracy w rolnictwie, ogrodnictwie, leśnictwie, przetwórstwie spożywczym, przy pakowaniu żywności oraz przy zbieraniu owoców morza. Wyzyskiwani pracownicy tych sektorów powinni skontaktować się z urzędem GLA, który działa w celu ochrony ich interesów. Więcej informacji na stronie: www.gla.gov.uk lub pod numerem telefonu 0845 602 5020.

Citizens Advice Bureau biuro porad obywatelskich (zob. str. 68)

ACAS: organizacja ds. poradnictwa, mediacji i arbitrażu (Advisory, Conciliation and Arbitration Service). Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej www.acas.org.uk lub pod numerem infolinii 08457 47 47 47.

Każdy pracownik ma prawo do:

- **pisemnego zaświadczenia o zatrudnieniu:** w ciągu dwóch miesięcy od zatrudnienia pracownika pracodawca obowiązany jest wydać pisemne zaświadczenie zawierające informacje na temat stawki godzinowej, wymiaru czasu pracy, urlopu przysługującego pracownikowi itp. **Nie należy podpisywać zaświadczenia ani umowy o pracę nie rozumiejąc dobrze treści dokumentu.**

- **odcinka wypłaty (pay slip):** wypłacając wynagrodzenie, pracodawca obowiązany jest wydać pracownikowi odcinek wypłaty, na którym powinien wyszczególnić wysokość płacy brutto i wszystkich potrąceń z wynagrodzenia (podatek oraz składka na ubezpieczenia społeczne) (zob. str. 16);

- **minimalnego wynagrodzenia (national minimum wage):** jest to minimalna stawka, którą pracodawca obowiązany jest wypłacić pracownikowi za każdą przepracowaną godzinę:

- osoby powyżej 22. roku życia – 5,52 funta
- osoby pomiędzy 18. a 21. rokiem życia – 4,60 funta
- osoby pomiędzy 16. a 17. rokiem życia – 3,40 funta.

W rolnictwie obowiązuje inna płaca minimalna.

Jeżeli pracodawca zapewnia pracownikowi zakwaterowanie, maksymalna kwota, jaką może odliczyć od wynagrodzenia wynosi 30,10 funta tygodniowo. Pracodawca ma także prawo potrącić koszt transportu do pracy, nie może natomiast potrącać od wynagrodzenia kosztu posiłków i napojów.

Pracodawcy płacący stawkę godzinową niższą od płacy minimalnej łamią prawo.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu infolinii ds. płacy minimalnej (minimum wage helpline) – 0845 6000 678 lub znaleźć na stronie internetowej www.dti.gov.uk.

Prawa związane z czasem pracy: pracownik ma prawo do przerwy, płatnego urlopu oraz górnego limitu godzin, jakie musi przepracować w ciągu tygodnia. Podstawowe normy to:

- maksymalnie 48 godzin pracy tygodniowo
- 20-minutowa przerwa w pracy co 6 godzin (osobom poniżej 18. roku życia przysługują dłuższe przerwy)
- 4 tygodnie płatnego urlopu wypoczynkowego rocznie.

Bezpieczeństwo i higiena pracy: pracodawca obowiązany jest zapewnić pracownikowi bezpieczne środowisko i higieniczne warunki pracy.

Prawo do wstąpienia do związku zawodowego: pracowników nie wolno dyskryminować ze względu na przynależność do związku zawodowego.

Prawo do wolności od dyskryminacji: pracodawca ma obowiązek zapewnić wszystkim pracownikom równe traktowanie bez względu na kolor skóry, płeć, niepełnosprawność, wiek, ciążę, orientację seksualną, wyznanie lub przekonania.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu infolinii ds. praw pracowniczych organizacji TUC (Know Your Rights Line) – 0870 600 4882 lub infolinii szkockiego oddziału organizacji TUC (Scottish TUC) – 0141 337 8100.

Świadczenia pracownicze

W przypadku choroby lub ciąży pracownikowi może przysługiwać zasiłek chorobowy (sick pay) lub zasiłek macierzyński (maternity pay). Prawo do tych świadczeń uzależnione jest od indywidualnej sytuacji pracownika oraz od płaconych składek na ubezpieczenia społeczne (national insurance contributions, NIC).

Osobom o niskich zarobkach może także przysługiwać zasiłek na mieszkanie (housing benefit), ulga w podatku lokalnym (council tax benefit) lub zasiłek dla osób pracujących o niskich dochodach (working tax credit).

Prawo do powyższych zasiłków przysługuje osobom zarejestrowanym w ramach Programu Rejestracji Pracowników (Worker Registration Scheme), płaącym składki na ubezpieczenie społeczne (national insurance contributions, NIC).

Więcej informacji na temat wyżej wymienionych zasiłków oraz trybu składania wniosku można uzyskać w miejscowym biurze pośrednictwa pracy Jobcentre Plus lub Jobcentre (zob. str. 20-21).

Inne świadczenia socjalne

Osobom, które przepracowały w Wielkiej Brytanii ponad 12 miesięcy, przysługują te same prawa i wsparcie, co obywatelom brytyjskim. Odnosi się to także do takich świadczeń socjalnych, jak zasiłek dla osób poszukujących pracy (Jobseekers Allowance), zasiłek dla osób o niskich dochodach (Income Support) czy zasiłek dla osób niezdolnych do pracy, które z różnych względów nie mogą podjąć zatrudnienia (Incapacity Benefit).

Więcej informacji na temat świadczeń socjalnych oraz sposobów składania wniosku można uzyskać w miejscowym biurze pośrednictwa pracy Jobcentre Plus lub biurze ds. zasiłków i świadczeń socjalnych (Social Security Office). Lista miejscowych biur znajduje się na str. 20-21.

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ:

Należy zarejestrować się w ramach Programu Rejestracji Pracowników (Worker Registration Scheme, WRS) lub – w przypadku obywateli Bułgarii i Rumunii – w ramach Programu dla Pracowników z Nowych Państw Członkowskich (Worker Accession Scheme). Koszt rejestracji w ramach programu WRS może wydawać się wysoki (90 funtów), należy jednak pamiętać, że rejestracja umożliwia legalną pracę oraz gwarantuje pracownikowi większe prawa i ochronę.

Osoby sprowadzone do Glasgow wbrew własnej woli lub zmuszane do nielegalnej bądź niebezpiecznej pracy powinny powiadomić policję.

Masz kłopoty z finansami?

Służymy pomocą - bezpłatnie.

Jeśli martwisz się swoim zadłużeniem, możemy Ci pomóc.

Jest to sieć agencji, która doradzi Ci, jak rozwiązać problem zadłużenia. Porada jest bezpłatna, bezstronna i poufna.

Połączenie telefoniczne z telefonu stacjonarnego i komórkowego jest bezpłatne.

Więcej informacji uzyskasz pod numerem telefonu: **0808 801 1011**
lub na stronie internetowej www.gain4u.org.uk

Glasgow's Advice &
Information Network

Mieszkanie 1. Poszukiwanie mieszkania

W niektórych przypadkach zakwaterowanie zapewnia pracodawca. Osoby, którym pracodawca nie zapewnia mieszkania służbowego, mają do wyboru kilka możliwości.

Pokój ze śniadaniem w pensjonacie typu bed and breakfast:

zakwaterowanie tego rodzaju jest kosztowne, ale może stanowić dobre rozwiązanie na początek .

Schroniska (hostels): np. schroniska należące do sieci Euro Hostel lub Backpackers, oferujące zakwaterowanie w wieloosobowych salach sypialnych za około 14 funtów za noc.

Informacje na temat schronisk oraz pensjonatów bed and breakfast można uzyskać w biurze informacji turystycznej przy 11 George Square, G2 1DY lub pod numerem telefonu: 0141 204 4400. Adres poczty elektronicznej: enquiries@seeglasgow.com, strona internetowa: www.seeglasgow.com.

Wynajem mieszkania: lokal mieszkalny można wynająć od prywatnego właściciela. Ceny różnią się w zależności od dzielnicy. Pokój dla jednej osoby we wspólnie wynajmowanym mieszkaniu kosztuje przeciętnie około 200-250 funtów miesięcznie (plus rachunki), a trzysypialniowe mieszkanie minimum 550 funtów. Informacje na temat mieszkań i domów do wynajęcia można znaleźć we wtorkowym wydaniu dziennika „Evening Times”, biurach nieruchomości oraz wśród ogłoszeń na oknach wystawowych miejscowych sklepów.

Mieszkania komunalne: mieszkanie można także wynająć od towarzystwa budownictwa społecznego Glasgow Housing Association lub innego towarzystwa tego rodzaju, będącego tzw. zarejestrowanym właścicielem komunalnych lokali mieszkalnych (Registered Social Landlord) lub od spółdzielni mieszkaniowej (Housing Cooperative). Organizacje te oferują niedrogie lokale mieszkalne. Aby zostać wpisany na listę oczekujących na mieszkanie komunalne, należy wypełnić formularz wniosku. Czas oczekiwania na mieszkanie zależy od indywidualnych preferencji wnioskodawcy. Listę działających w Glasgow towarzystw budownictwa społecznego można uzyskać na stronie internetowej organizacji je zrzeszającej, Scottish Federation of Housing Associations: www.sfha.co.uk lub pod numerem telefonu organizacji: 0141 332 8113.

Kupno mieszkania: istnieje także możliwość kupna mieszkania lub domu. Ceny różnią się w zależności od dzielnicy. Przed zaciągnięciem pożyczki hipotecznej (mortgage) i kupnem domu należy zasięgnąć szczegółowej porady na ten temat.

Osoby bezdomne

W pewnych okolicznościach w znalezieniu mieszkania osobom bezdomnym pomaga urząd miasta. Osobom, które przepracowały w Wielkiej Brytanii ponad 12 miesięcy, może przysługiwać prawo do pomocy w znalezieniu mieszkania. Osobom, które nie przepracowały pełnych 12 miesięcy prawo do pomocy może przysługiwać, pod warunkiem że zarejestrowały się w ramach Programu Rejestracji Pracowników i pracują dla pracodawcy wyszczególnionego na świadectwie rejestracyjnym (registration certificate). Informacje i porady można uzyskać pod numerem BEZPŁATNEJ infolinii: 0800 838 502 (czynnej całą dobę) lub w biurze organizacji ds. pomocy osobom bezdomnym Hamish Allan Centre przy 180 Centre Street. Informacji udziela także miejscowy zespół pomocy społecznej (Community Casework Team).

Wynajem mieszkania od prywatnego właściciela

Większość osób przyjeżdżających do Glasgow w celu podjęcia pracy wynajmuje mieszkanie od prywatnego właściciela. Wynajmując mieszkanie prywatnie, warto zwrócić uwagę na kilka podstawowych kwestii.

1. Właściciel lokalu mieszkalnego powinien być **zarejestrowany**. Świadczy to o tym, że dany właściciel jest osobą odpowiedzialną, spełnia określone wymagania i stosuje się do pewnych standardów. Informacje na temat tego, czy dany właściciel jest zarejestrowany można uzyskać pod numerem telefonu 0800 027 0414 lub na stronie internetowej www.landlordregistrationscotland.gov.uk.
2. Jeżeli lokal ze wspólną ubikacją, łazienką lub kuchnią zamieszkują co najmniej trzy niespokrewnione ze sobą osoby, właściciel obowiązany jest posiadać **licencję dla budynków zbiorowego zamieszkania** (House in Multiple Occupation, HMO). Informacje na temat tego, czy dany właściciel posiada licencję HMO można otrzymać w urzędzie miasta pod numerem telefonu 0141 287 4535.
3. Lokator powinien otrzymać od właściciela **umowę najmu** (tenancy agreement). Umowa – podpisywana przez obie strony – określa warunki najmu oraz obowiązki właściciela i lokatora. **Nie należy podpisywać umowy nie zrozumiawszy dobrze treści dokumentu**. W razie jakichkolwiek wątpliwości należy zasięgnąć porady u jednej z organizacji wymienionych na końcu tej części broszury.
4. Umowa najmu określa, co wliczone jest w opłatę za czynsz (np. meble). Czynsz z reguły **nie obejmuje** kosztów ogrzewania, oświetlenia czy telefonu. Umowa najmu określa również liczbę osób, jaka może mieszkać w danym lokalu oraz zasady dotyczące trzymania zwierząt domowych.

5. Lokator obowiązany jest stosować się do warunków umowy najmu. Lokalu nie powinna na przykład zamieszkiwać większa liczba osób niż zostało to określone w umowie. W przypadku naruszenia warunków umowy właściciel ma prawo najemcę wyeksmitować.
6. Do przestrzegania warunków umowy obowiązany jest także właściciel lokalu.
7. Lokator ma zarówno prawa, jak i obowiązki. Zanim do lokalu wprowadzą się najemcy właściciel obowiązany jest m.in. zadbać o to, by do środka nie dostawała się woda ani wiatr oraz zapewnić odpowiedni stan użytkowo-techniczny lokalu. Do obowiązków właściciela należy także wykonywanie większych napraw czy remontów. Najemca jest natomiast obowiązany utrzymywać lokal w czystości i porządku. Dotyczy to także terenu wokół domu (zob. str. 33).
8. Jeżeli właściciel nie dokonuje napraw lub prac konserwacyjnych pomimo próśb lokatorów, należy zwrócić się do zespołu ds. wynajmu prywatnych lokali mieszkalnych (Private Rented Housing Panel) pod adresem: 140 West Campbell Street, G2 4TZ, tel.: 0141 572 1170.
9. Właściciel nie może bez powodu eksmitować najemcy - lokatora chroni prawo. Stopień ochrony zależy od rodzaju posiadanej umowy o najem oraz sytuacji lokatora. Osoby, które mają problemy z właścicielem mieszkania lub którym grozi eksmisja, powinny niezwłocznie **zasięgnąć porady** w tej sprawie. W tym celu można skontaktować się z jedną z instytucji wymienionych w dalszej części broszury.

Czynsz

W większości przypadków wynajęcie mieszkania możliwe jest po wpłaceniu **kaucji** (deposit): gwarancyjnej (holding deposit), którą wpłaca się w momencie podjęcia decyzji o wynajęciu danego lokalu oraz/lub zabezpieczającej (security deposit) na pokrycie ewentualnych szkód lub strat. **Przed wprowadzeniem się do lokalu bądź dokonaniem jakichkolwiek opłat** należy sprawdzić stan mieszkania i porównać listę wyposażenia ze stanem faktycznym. Wysokość kaucji stanowi najczęściej równowartość miesięcznego czynszu i nie może być wyższa niż czynsz za dwa miesiące. Właściciel powinien w całości zwrócić kaucję z chwilą opuszczenia lokalu przez najemcę (pod warunkiem że wszystkie rachunki zostały opłacone, a lokal znajduje się w takim samym stanie, w jakim znajdował się, zanim zajął go dany lokator).

Poza czynszem lokator obowiązany jest płacić podatek lokalny (council tax) (zob. str. 35).

Informacje i porady

Bezpłatnych informacji i porad w sprawach mieszkaniowych udzielają miejscowe zespoły opieki społecznej (Community Casework Teams) (zob. str. 31), organizacja Shelter (oferująca porady w sprawach mieszkaniowych oraz pomoc osobom bezdomnym) oraz biuro porad obywatelskich (Citizen's Advice Bureau). Osoby potrzebujące pomocy tłumacza powinny o to poprosić.

Urząd miasta opracował poradnik mieszkaniowy zatytułowany Housing Options, dostępny na stronie internetowej:

www.glasgow.gov.uk/housingoptions.

Shelter Housing Aid Centre (pomoc w sprawach mieszkaniowych)

First Floor Suite 2, Breckenridge House

274 Sauchiehall Street, G2 3EH

Tel: 0844 8935560

www.shelter.org.uk

Osoby pilnie potrzebujące porady mogą dzwonić pod numer bezpłatnej infolinii Shelterline: 0808 800 4444 (infolinia czynna jest całą dobę)

Glasgow Central Citizens Advice Bureau

(centralne biuro porad obywatelskich)

88 Bell Street, G1 1LQ

Tel: 0141 552 5556

www.adviceguide.org.uk

Citizens Advice Direct:

Infolinia biura porad obywatelskich: 0870 290 3000

Miejscowe zespoły opieki społecznej (Social Work Services)

Community Casework Team West

52/54 Dunkenny Square

Drumchapel, G15 8NB

Tel: 0141 287 3158

Community Casework Team North West

35 Church Street, G11 5JT

Tel: 0141 276 3184

Community Casework Team North

30 Mansion Street, G22 5SZ

Tel: 0141 276 6169

Community Casework Team East

33 Burnmouth Road, G33 4ST

Tel: 0141 276 6153

Community Casework Team North East

33 Burnmouth Road, G33 4ST

Tel: 0141 276 6153

Community Casework Team South East

1st Floor, TwoMax Building

187 Old Rutherglen Road, G5 0RE

Tel: 0141 276 8201

Community Casework Team South

1st Floor, TwoMax Building

187 Old Rutherglen Road, G5 0RE

Tel: 0141 276 8201

Community Casework Team Greater Pollok

27 Brockburn Road

Pollok, G53 5BG

Tel: 0141 287 1588

Community Casework Team South West

299/301 Shieldhall Road

Govan, G51 4HB

Tel: 0141 880 9936

Mieszkanie 2. Podstawowe zasady życia w społeczności

Każdy mieszkaniec Glasgow powinien dbać o swoje otoczenie i utrzymywać dobre stosunki z sąsiadami i innymi osobami z okolicy. Pomagają w tym podstawowe zasady życia w społeczności.

Dbanie o dom

Lokatorzy powinni dbać o swój dom i utrzymywać go w czystości i dobrym stanie.

Lokal mieszkalny nie powinien służyć za warsztat pracy ani magazyn, np. do przechowywania sprzętu elektronicznego.

Niedopuszczanie do zatłoczenia

Jeden pokój mogą zamieszkiwać najwyżej dwie osoby. Jeżeli w domu są trzy pokoje, może w nim mieszkać najwyżej sześć osób (jedna osoba dorosła odpowiada dwójce dzieci poniżej 10. roku życia). Zatłoczenie stanowi zagrożenie bezpieczeństwa i może być przyczyną konfliktów sąsiedzkich. W większości przypadków stanowi to także naruszenie warunków umowy najmu, co może grozić eksmisją.

Mieszkania czynszowe

W Glasgow znajduje się wiele mieszkań czynszowych (tenement flats). Podstawową zasadą ułatwiającą utrzymywanie dobrych stosunków z sąsiadami jest uprzejmość i wzgląd na innych mieszkańców domu.

Sprzątanie klatek schodowych: sprzątanie wspólnych klatek schodowych należy do obowiązków lokatorów, nie właściciela domu. Lokatorzy obowiązani są na zmianę sprzątać schody i podest na swojej kondygnacji.

Hałas: hałas łatwo się rozprzestrzenia, dlatego w godzinach 23.00-9.00 obowiązuje cisza nocna. Hałasować nie wolno również i w innych godzinach, w szczególności w niedzielę. Muzyki nie należy słuchać głośno, szczególnie w czasie ciszy nocnej, ponieważ często prowadzi to do konfliktów między sąsiadami.

Woda: nie należy dopuszczać do przecieków czy przelewania się wody ze zlewu lub wanny, ponieważ woda może zalać mieszkanie znajdujące się poniżej i spowodować duże szkody.

Tylne podwórze: podwórze z tyłu domu stanowi miejsce do zabaw dla dzieci oraz do suszenia wypranej odzieży. Należy utrzymywać je w czystości i dbać, by było bezpieczne dla dzieci (jest to obowiązkiem lokatorów, a nie właściciela budynku).

Wywóz śmieci

Odpady domowe wywożone są raz w tygodniu.

Niewłaściwe składowanie odpadów może być przyczyną wielu problemów.

Śmieci należy wyrzucać **wyłącznie do przeznaczonych do tego pojemników.**

Nie wolno składować ich w innych miejscach.

Pojemnik, do którego wyrzucane są worki z odpadami **trzeba** za każdym razem zakryć pokrywą.

Jeżeli odpady nie mieszczą się do pojemnika, **należy powiadomić o tym urząd miasta.**

Nie wolno wyjmować śmieci z innych pojemników.

Nie należy pozwalać dzieciom na zabawę w pobliżu pojemników ani na wyciąganie z nich śmieci.

Niepotrzebne meble i duże przedmioty

Niechciane meble (np. łóżka) oraz przedmioty, które nie mieszczą się do pojemników, wywożone są raz w tygodniu. Informacje na temat dnia wywozu dużych przedmiotów w danej dzielnicy można uzyskać pod numerem telefonu 0141 287 9700.

Niechciane sprzęty należy wystawić na ulicę przed posesją **w dniu zbiórki.** Nie należy ich wystawiać w inne dni. Wywóz śmieci nie odbywa się w dni ustawowo wolne od pracy.

Lodówki wywożone są osobno. Prośbę o wywóz lodówki można zgłosić pod numerem telefonu 0141 287 9700.

Higiena otoczenia

Załatwianie potrzeb fizjologicznych na ulicy, w podwórzach lub zaułkach stanowi naruszenie prawa.

Jeżeli w mieszkaniu pojawią się karaluchy, należy się ich pozbyć. Informacji na temat sposobów usuwania karaluchów udziela wydział ds. ochrony środowiska (Environmental Services Access Centre), którego numer telefonu i adres internetowy podano na str. 34.

Bezpieczne ulice

Gromadzenie się większej liczby osób na ulicy nie jest prawnie zabronione, ale należy być świadomym tego, że widok dużej grupy zebranej na rogu ulic może powodować niepokój i strach wśród przechodniów oraz stanowić potencjalne źródło problemów w dzielnicy.

Zebranie na ulicy nie jest tolerowane i w pewnych okolicznościach grozi aresztowaniem przez policję.

Bliższe informacje

Bliższych informacji udziela wydział ds. ochrony środowiska (Environmental Protection Services) pod numerem telefonu 0141 287 9700 lub na stronie internetowej www.glasgow.gov.uk.

Mieszkanie 3. Podatek lokalny (council tax)

Właściciele i najemcy lokali mieszkalnych obowiązani są płacić podatek lokalny (council tax). Finansowane są z niego m.in. szkoły, biblioteki, oświetlenie ulic oraz wodociągi.

Wysokość podatku lokalnego

Wysokość podatku zależy od wartości domu bądź mieszkania.

Osoby objęte obowiązkiem opłacania podatku

Opłacanie podatku lokalnego obowiązuje większość osób powyżej 18. roku życia. Pewnym osobom przysługują zniżki, np. osobom mieszkającym samotnie. Szczegółowe informacje można uzyskać dzwoniąc na infolinię ds. podatku lokalnego (Council Tax Enquiry Line) pod numerem telefonu: 0845 600 8040. Informacje dostępne są także na stronie internetowej www.glasgow.gov.uk.

Metody płatności podatku

Podatek lokalny należy płacić co miesiąc. Dostępne są różne sposoby regulowania opłaty: przez Internet, w prowadzonych przez urząd miasta rejonowych punktach poboru opłat (collection offices) oraz w niektórych sklepach i supermarketach. Osoby posiadające rachunek w banku mogą dokonywać płatności w formie stałego zlecenia płatniczego (direct debit) – opłata pobierana jest co miesiąc bezpośrednio z konta.

Brak środków na opłacanie podatku

Osoby o niskich dochodach lub osoby, którym przysługują zasiłki socjalne, mogą starać się o ulgę w podatku lokalnym. Szczegółowe informacje można uzyskać dzwoniąc na infolinię ds. podatku lokalnego (Council Tax Enquiry Line).

Zaleganie w opłatach za czynsz

Podatek lokalny należy opłacać regularnie. Osobom, które zalegają w opłatach grozi kara w wysokości 10% kwoty podatku, a w ostateczności nawet postępowanie sądowe.

Osoby, których nie stać na opłacanie podatku lokalnego powinny powiadomić o tym urząd miasta. Im wcześniej urząd zostanie powiadomiony, tym szybciej będzie mógł podjąć odpowiednie kroki, by nie dopuścić do powstania długu.

Blizsze informacje

The Council Tax Office
45 John Street, G1 1JE

Council Tax Enquiry Line: 0845 600 8040
Email: counciltax@fs.glasgow.gov.uk

PRINCES SQUARE

الشارع الرئيسي
الشارع الفرعي
→
→
→
١٥٠٥٠٠٠٠

PRINCES SQUARE

GER

١٥٠

١٥٠٥

PRINCES SQUARE

W tej części broszury znajdują się informacje na temat sposobów zapobiegania pożarom w domach oraz zasad postępowania na wypadek pożaru. Informacje należy uważnie przeczytać i upewnić się, że **wszyscy domownicy wiedzą, jak postępować w razie pożaru.**

Zapobieganie pożarom

Straż pożarna Strathclyde Fire and Rescue oferuje BEZPŁATNE wizyty w celu oceny bezpieczeństwa pożarowego domu. Podczas wizyty strażacy udzielają informacji i porad, a w razie konieczności instalują BEZPŁATNY czujnik dymu, który działa przez 10 lat. Wizytę można zamówić pod bezpłatnym numerem telefonu 0800 0731 999.

Papierosy

Palenie papierosów jest główną przyczyną śmierci w wyniku pożaru domu. W ubiegłym roku w pożarach w Glasgow zginęło osiem osób. Przyczyną większości z nich był niedopałek. Należy więc regularnie sprawdzać czujniki dymu oraz zachować szczególną ostrożność:

- używając zapatek lub zapalniczki
- gasząc papierosa
- opróżniając popielniczki
- po spożyciu alkoholu lub w stanie zmęczenia.

Czujniki dymu

Na każdej kondygnacji budynku powinien znajdować się przynajmniej jeden czujnik dymu. W niektórych domach czujniki zasilane są z sieci elektrycznej, większość jednak zasilana jest przez baterie o przedłużonej żywotności. Czujnik należy sprawdzać raz w tygodniu naciskając odpowiedni przycisk. Baterie powinny być wymieniane raz w roku. W razie konieczności wymiany czujnika należy zadzwonić pod numer telefonu 0800 0731 999 celem umówienia wizyty, podczas której ocenione zostanie bezpieczeństwo pożarowe domu.

Bloki mieszkalne

Bloki mieszkalne zaprojektowano i zbudowano z myślą o bezpieczeństwie pożarowym. Drzwi do mieszkań oraz ściany są odporne na działanie ognia i powstrzymują rozprzestrzenianie się dymu. Należy zadbać, by:

- w korytarzach i na klatkach schodowych nie znajdowały się niepotrzebne przedmioty czy śmieci
- drogi ewakuacyjne nie były niczym zastawione.

W razie włączenia się czujnika dymu lub zauważenia pożaru należy:
powiadomić o niebezpieczeństwie wszystkie osoby znajdujące się w danej chwili w domu i jak najszybciej opuścić budynek

zamknąć za sobą drzwi

po wydostaniu się na zewnątrz zadzwonić pod numer 999 (z dowolnego aparatu) i wezwać straż pożarną (fire service), podając operatorowi adres palącego się budynku.

OPUŚĆ BUDYNEK, WEZWIJ STRAŻ POŻARNĄ I POZOSTAŃ NA ZEWNĄTRZ!

Osoby mieszkające w wieżowcu:

- **nie** powinny wydostawać się z budynku przez balkon, chyba że przebiega tamtędy droga ewakuacyjna
- **nie** powinny używać windy – należy zejść po schodach
- powinny zadzwonić pod numer 999 i wezwać straż pożarną, podając adres budynku i piętro, na którym wybuchł pożar.

Pożar w innym mieszkaniu:

W przypadku pożaru w innym lokalu, należy pozostać we własnym mieszkaniu (o ile nie dostaje się tam ogień lub dym) i stanąć przy oknie, by być widocznym z zewnątrz.

Jeżeli natomiast do mieszkania dostaje się dym lub rośnie w nim temperatura, należy wydostać się na zewnątrz bezpieczną drogą ewakuacyjną. Na każdym piętrze wieżowca powinny znajdować się znaki wskazujące drogę ewakuacyjną.

- **Nie** używaj windy – zjedź po schodach.
- Zadzwoń pod numer 999 i wezwij straż pożarną, podając operatorowi adres palącego się budynku.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej:

www.strathclydefire.org

www.dontgivefireahome.com

Mieszkanie 5. Bezpieczeństwo gazowe

Właściciel domu na wynajem musi zadbać o to, by:

- wszystkie urządzenia, instalacje gazowe i przewody spalinowe spełniały wymogi bezpieczeństwa
- wszelkie instalacje i urządzenia sprawdzane były co roku przez technika zarejestrowanego w brytyjskiej organizacji rejestrującej monterów instalacji gazowych CORGI
- lokator otrzymał egzemplarz zaświadczenia o sprawności instalacji.

Osoby zaniepokojone stanem urządzeń lub instalacji gazowych powinny skontaktować się z organizacją CORGI.

Więcej szczegółów można uzyskać pod numerem telefonu 0800 915 0485 lub znaleźć na stronie internetowej www.trustcorgi.com.

Postępowanie w przypadku ulatniania się gazu

Jeżeli w mieszkaniu czuć zapach gazu lub gdy istnieje podejrzenie, że gaz lub tlenek węgla (czad) ulatnia się z instalacji, należy **natychmiast**:

- wyłączyć dopływ gazu (zawór znajduje się przy liczniku)
- zgasić wszelkie źródła otwartego ognia
- otworzyć okna i drzwi
- zasięgnąć porady lekarza, jeżeli któryś z domowników został wystawiony na działanie tlenu węgla
- w razie konieczności powiadomić służby ratownicze: policję, straż pożarną, pogotowie.

Nie włączać ani nie wyłączać urządzeń elektrycznych, ponieważ może to spowodować powstanie iskry.

Powiadomić pogotowie gazowe (Gas Emergency) pod bezpłatnym numerem telefonu 0800 111 999.

MERCHANT CITY

Zdrowie

Usługi zdrowotne świadczy państwowa służba zdrowia (National Health Service, NHS). Większość świadczeń otrzymuje się za pośrednictwem lekarza ogólnego (General Practitioner, GP). **U lekarza należy zarejestrować się jak najszybciej, nie czekając na pojawienie się choroby.**

Osoby, które poważnie zachorują, a nie są zarejestrowane u lekarza powinny udać się do najbliższego szpitala, w którym znajduje się oddział pomocy doraźnej (Accident and Emergency).

Wszystkie świadczenia **medyczne** w ramach państwowej służby zdrowia są bezpłatne. Lekarz ogólny może pobierać opłatę za wykonanie badań dla pracodawców lub firm ubezpieczeniowych, wystawienie prywatnego zaświadczenia lekarskiego, zaświadczenia dla osób wyjeżdżających za granicę oraz za niektóre szczepienia ochronne dla podróżujących za granicę. Konieczne może być opłacenie kosztów leków (zob. str. 43) oraz opieki dentystrycznej i okulistycznej (zob. str. 44).

Rejestracja u lekarza ogólnego (GP)

Należy zapisać się do przychodni lekarskiej znajdującej się w pobliżu swojego miejsca zamieszkania. Listę lekarzy można znaleźć w miejscowej bibliotece bądź na stronie internetowej www.show.scot.nhs.uk. Informacji warto zasięgnąć także u znajomych lub sąsiadów.

Aby zapisać się do lekarza, należy udać się do przychodni i poprosić o wpisanie na listę pacjentów. Rejestracja jest bezpłatna. Można poprosić, by lekarzem była kobieta.

Lekarz może odmówić zarejestrowania, jeżeli lista jego pacjentów jest już pełna. Osoby mające problemy ze znalezieniem lekarza powinny skontaktować się z wydziałem ds. lekarzy ogólnych (Practitioner Services Department) pod numerem telefonu 0141 211 0676.

Podczas rejestracji lekarz informuje, jakie dokumenty należy przedstawić celem potwierdzenia swojego statusu w Wielkiej Brytanii. Osoby pochodzące z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, planujące zostać w Wielkiej Brytanii na stałe, powinny przedstawić dokumenty, takie jak pokwitowanie opłacania podatku lokalnego celem potwierdzenia zamiaru pozostania w kraju na stałe. Natomiast osoby, które przebywają w Wielkiej Brytanii tymczasowo, mogą zostać poproszone o okazanie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego.

Obywatelom Europejskiego Obszaru Gospodarczego (oraz ich małżonkom i partnerom cywilnym oraz dzieciom) przysługuje prawo do tych samych świadczeń, co obywatelom brytyjskim. W przypadku osób przebywających w Wielkiej Brytanii tymczasowo, ustalający plan leczenia lekarz bierze pod uwagę charakter opieki oraz przewidywany czas pobytu. Więcej informacji na ten temat

Korzystanie z opieki zdrowotnej

Aby skorzystać z porady lekarza, należy umówić się na wizytę. Większość lekarzy ogólnych przyjmuje **jedynie umówionych wcześniej pacjentów**. Podczas wizyty lekarz przyjmuje wyłącznie **jedną osobę**. Ważne jest punktualne przybycie bądź **powiadomienie lekarza** w przypadku, gdy dotrzymanie wyznaczonego terminu nie jest możliwe.

Do specjalistów świadczących inne usługi medyczne, np. położnej, fizjoterapeuty, psychologa bądź na leczenie szpitalne (wyłączając opiekę stomatologiczną lub okulistyczną) pacjenta kieruje lekarz ogólny.

Pomoc medyczna poza godzinami przyjęć

Wszystkie przychodnie zapewniają pomoc medyczną poza godzinami przyjęć. Osoby chore, pilnie potrzebujące porady, powinny zadzwonić do przychodni, aby dowiedzieć się, w jaki sposób można otrzymać pomoc medyczną poza godzinami przyjęć. Informacji udziela także infolinia służby zdrowia NHS 24 pod numerem telefonu: 08454 24 24 24.

Pod tym numerem można także uzyskać ogólne porady zdrowotne. Więcej informacji znajduje się na stronie internetowej www.nhs24.co.uk.

Niegroźne wypadki

W razie niegroźnego wypadku należy udać się do najbliższego szpitala, w którym znajduje się oddział pomocy doraźnej (Accident and Emergency).

Nagłe wypadki

W razie nagłego wypadku (np. silnego krwotoku lub zatrzymania oddechu) należy wezwać pogotowie (ambulance), dzwoniąc pod numer 999 i podając swoje imię i nazwisko oraz adres, pod który ma przyjechać karetka.

Dzieci

Państwowa służba zdrowia oferuje opiekę zdrowotną dzieciom i młodzieży. Dzieci przechodzą także regularne badania lekarskie w szkole. Rodzice **obowiązani są zarejestrować dzieci** u lekarza ogólnego (GP).

Szczepienia przeciw chorobom zakaźnym

Dzieci w Wielkiej Brytanii zazwyczaj otrzymują szczepienia ochronne przeciw odrze, śwince, różyczce, chorobie Heinego-Medina, błonicy, tężcowi oraz zapaleniu opon mózgowych. Mogą być także badane pod kątem gruźlicy. Powyższe choroby mogą być bardzo groźne, dlatego **niezmiernie ważne** jest skonsultowanie się z lekarzem, pielęgniarką środowiskową (health visitor) lub pielęgniarką szkolną celem ustalenia, czy dziecko wymaga szczepienia.

Antykoncepcja i zdrowie seksualne

Placówki państwowej służby zdrowia w Glasgow świadczą opiekę w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego za pośrednictwem ośrodka **Sandyford Initiative**. Ośrodek udziela porad i informacji, a także oferuje usługi specjalistyczne. Wszystkie świadczenia są bezpłatne i można z nich korzystać bez skierowania od lekarza ogólnego. Ośrodek prowadzi poradnie w całym Glasgow. Szczegółowe informacje można uzyskać pod numerem telefonu ośrodka.

The Sandyford Initiative

2-6 Sandyford Place
Sauchiehall Street
G3 7NB
Tel: 0141 211 8130

Prezerwatywy można nabyć w supermarketach, na stacjach benzynowych, w toaletach publicznych oraz aptekach i drogeriach.

Apteki

W razie konieczności zastosowania leczenia farmakologicznego lekarz wypisuje **receptę**, którą można wykupić w **aptece** (chemist/pharmacy). Apteki znajdują się przy przychodniach bądź w ich pobliżu.

Porady na temat mniej poważnych dolegliwości oraz leków dostępnych bez recepty może udzielić farmaceuta. Ceny leków dostępnych bez recepty są różne.

Koszt leków/opłaty za receptę

Wykupienie recepty kosztuje 5 funtów za każdy przepisany lek (dane z kwietnia 2008 r.). Dzieci, kobiety w ciąży, osoby starsze oraz osoby otrzymujące zasiłki są zwolnione z opłaty za receptę.

Osoby regularnie przyjmujące leki mogą wykupić w aptece **receptę długoterminową** (prepayment certificate). Recepta na cztery miesiące kosztuje 17 funta, a recepta roczna 48 funta.

Więcej informacji na temat opłat za leki znajduje się w ulotce HC11, dostępnej w każdej aptece i przychodni.

Opieka stomatologiczna

Warto zarejestrować się także u stomatologa. Listę miejscowych przychodni stomatologicznych można otrzymać w okolicznej bibliotece lub ośrodku zdrowia. Można także zasięgnąć porady u znajomych lub sąsiadów. Zarejestrować się można w przychodni prywatnej lub państwowej (w przypadku prywatnej opieki stomatologicznej pacjent pokrywa cały koszt leczenia). Osoby mające trudności z zarejestrowaniem się u dentysty powinny zadzwonić pod numer telefonu 0141 427 8232.

Co roku rząd ustala wysokość opłat za usługi stomatologiczne w ramach państwowej służby zdrowia. Przeglądy są bezpłatne. W przypadku pozostałych usług, pacjent pokrywa 80% kosztów leczenia do kwoty 384 funtów za jedno leczenie. Bezpłatna opieka stomatologiczna w ramach państwowej służby zdrowia przysługuje:

- dzieciom i młodzieży poniżej 18. roku życia
- młodzieży poniżej 19. roku życia, uczącej się w pełnym wymiarze godzin
- kobietom w ciąży i matkom dzieci poniżej 12. miesiąca życia
- osobom dorosłym otrzymującym zasiłek emerytalny (Pension Guarantee Credit) lub inne zasiłki, np. zasiłek dla osób o niskich dochodach (Income Support) lub zasiłek dla osób poszukujących pracy (Jobseekers Allowance).

Osoby o niskich dochodach (także studenci i osoby starsze) mogą ubiegać się o dofinansowanie kosztów leczenia stomatologicznego. W tym celu należy wypełnić formularz HC1, który można otrzymać w przychodni stomatologicznej lub na poczcie.

W nagłych wypadkach należy skontaktować się ze swoim dentystą. Osoby, które nie są zarejestrowane w przychodni stomatologicznej, powinny skontaktować się ze szpitalem stomatologicznym: Dental Hospital, 378 Sauchiehall Street, tel. 0141 232 6323. Usługi oferowane przez szpital są odpłatne, a na wizytę trzeba się umówić. Telefon czynny jest w godz. 9.00-12.45 i 13.30-17.00 od poniedziałku do piątku.

Opieka okulistyczna

Badanie wzroku można wykonać w każdym zakładzie optycznym (optician). Badanie jest bezpłatne dla osób uprawnionych do otrzymywania bezpłatnej opieki medycznej w ramach państwowej służby zdrowia (NHS). Całkowita lub częściowa opłata obowiązuje natomiast za okulary. W zakładzie można otrzymać informacje na temat kosztów i wymaganych dokumentów. W przypadku stwierdzenia problemu natury medycznej pacjent zostaje skierowany do lekarza ogólnego (GP).

Inne problemy zdrowotne

Osoby wymagające specjalistycznej pomocy lub leczenia związanego z niepełnosprawnością lub innego rodzaju potrzebami specjalnymi powinny zasięgnąć porady lekarza.

Pomoc tłumacza

Osoby w niewielkim stopniu znające język angielski powinny poinformować o tym recepcjonistkę w przychodni lub innej placówce służby zdrowia, aby można było zapewnić pomoc tłumacza.

Skargi i zażalenia

Pacjenci niezadowoleni z usług mają prawo do złożenia skargi. W tym celu należy poprosić o informacje na temat trybu składania skarg (complaints procedure).

Pomoc i informacje

Osoby potrzebujące pomocy przy wypełnianiu formularzy medycznych lub innego rodzaju formularzy mogą skontaktować się z biurem porad obywatelskich (Citizen's Advice Bureau) (zob. str. 68).

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu bezpłatnej infolinii szkockiej służby zdrowia (NHS Scotland) 0800 22 44 88 lub znaleźć na stronie internetowej www.show.scot.nhs.uk oraz www.adviceguide.org.uk/scotland.

Usługi dla kobiet

Porady i wsparcie

Kobiety, które chciałyby porozmawiać o swoich problemach z przedstawicielką organizacji pomocowej, mają do wyboru różne opcje. Usługi są bezpłatne i poufne. Młode kobiety (poniżej 18. roku życia) i dzieci mają pierwszeństwo w dostępie do pomocy, jeżeli grozi im poważne niebezpieczeństwo. Wszystkie instytucje wymienione poniżej mogą skierować do innych organizacji, oferujących pomoc specjalistyczną. Istnieje możliwość zapewnienia pomocy tłumacza (można poprosić, aby tłumaczem była kobieta).

Usługi dla kobiet w ciąży

Kobiety w ciąży powinny umówić się na wizytę do lekarza ogólnego, który udzieli informacji na temat dostępnych usług.

W przypadku niechcianej ciąży należy rozmawiać z lekarzem lub skontaktować się z ośrodkiem **Sandyford Initiative** pod numerem telefonu 0141 211 8130. Z usług ośrodka można korzystać bez skierowania lekarskiego.

Opieka w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego

Ośrodek **Sandyford Initiative** (4 Sandyford Place, Sauchiehall Street) prowadzi poradnię planowania rodziny oraz oferuje usługi w zakresie zdrowia seksualnego. Ośrodek prowadzi także poradnię na terenie całego miasta (również poradnię niewymagającą umawiania się na wizytę – tzw. drop-in sessions), oferuje porady, informacje oraz szereg usług specjalistycznych, m.in. badania pod kątem zarażenia chorobami przenoszonymi drogą płciową. Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu 0141 211 8130 lub na stronie internetowej www.sandyford.org. Z usług ośrodka Sandyford można korzystać bez skierowania lekarskiego.

Pomoc dla ofiar gwałtu i napaści na tle seksualnym

Ofiary gwałtu lub napaści na tle seksualnym powinny skontaktować się z ośrodkiem pomocy kryzysowej dla ofiar gwałtu (**Rape Crisis Centre**), szkockim oddziałem ogólnokrajowej infolinii ds. pomocy kryzysowej dla ofiar gwałtu (**Rape Crisis Scotland National Helpline**), centrum pomocy ofiarom gwałtu **Archway** lub policją.

Rape Crisis Centre

Tel: 0141 552 3200

info@rapecrisiscentre-glasgow.co.uk

www.rapecrisiscentre-glasgow.co.uk

Rape Crisis Scotland National Helpline:

08088 01 03 02 (codziennie w godz. 18.00-24.00)

Archway

Centrum pomocy ofiarom gwałtu **Archway** świadczy usługi w zakresie badań sądowych oraz udziela wsparcia kobietom, mężczyznom oraz nastolatkom powyżej 13. roku życia, które w ciągu ostatnich siedmiu dni padły ofiarą gwałtu lub napaści na tle seksualnym. Centrum czynne jest całą dobę przez cały tydzień. Z centrum Archway można skontaktować się za pośrednictwem policji (z dowolnego posterunku w Glasgow) lub dzwoniąc pod numer telefonu 0141 211 8175. Informacje można znaleźć także na stronie internetowej www.archwayglasgow.com

2-6 Sandyford Place
Glasgow
G3 7NB

Przemoc w rodzinie

Kobiety maltretowane lub zastraszane przez męża lub partnera bądź kogośkolwiek z domowników mogą zwrócić się o poradę do centrum pomocy kobietom **Glasgow Women's Aid** lub zadzwonić na infolinię dla ofiar przemocy w rodzinie **Domestic Abuse Helpline**. Obie instytucje udzielają porad i informacji na temat dostępnej pomocy. Można także udać się na najbliższy komisariat policji, gdzie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie udzielają specjalnie wyszkoleni funkcjonariusze.

Domestic Abuse Helpline (infolinia dla ofiar przemocy w rodzinie),
tel.: 0800 027 1235 (numer bezpłatny, czynny całą dobę)

Glasgow Women's Aid (centrum pomocy kobietom)
30 Bell Street
G1 1LG
Tel: 0141 553 2022

Prostytucja

Kobiety często decydują się na uprawianie prostytutki, ponieważ tylko w ten sposób mogą zdobyć pieniądze potrzebne na spłacenie długu zaciągniętego na podróż do Wielkiej Brytanii czy opłacenie kosztów utrzymania lub mieszkania.

Prostytucja uliczna oraz praca w domu publicznym lub jego prowadzenie są nielegalne i grożą aresztowaniem i postawieniem zarzutów przez policję.

Niektóre kobiety są siłą lub podstępem zmuszane do prostytucji. Stręczycielstwo bądź czerpanie zysku z prostytucji stanowi poważne przestępstwo. Kobiety zmuszane do nierządu powinny powiadomić policję (zob. str. 59).

Osoby, które chciałyby porozmawiać z kimś o swojej sytuacji, mogą

skontaktować się z poradnią **Base 75**. Pracownicy poradni są całkowicie bezstronni, a otrzymane dane osobowe traktują jako ściśle poufne. W poradni można uzyskać porady, wsparcie oraz opiekę lekarską, a także pomoc w zerwaniu z prostytucją.

Base 75

75 Robertson Street
G2 8QD
Tel: 0141 204 3712

Osoby poniżej 18. roku życia

Osoby poniżej 18. roku życia, wyzyskiwane przez pracodawcę, który nie wypłaca im wynagrodzenia lub zmuszane do prostytucji, mogą uzyskać pomoc od miejscowego ośrodka opieki społecznej (social work office). Informacje na temat miejscowych ośrodków można uzyskać pod numerem telefonu 0141 287 2000.

Powrót do kraju

Osoby, które zmuszono do przyjazdu do Wielkiej Brytanii, bądź które przyjechały tu z przekonaniem, że czeka na nie praca, a po przyjeździe dowiedziały się, że zostały oszukane, mogą skontaktować się z Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (IOM), która udziela informacji na temat powrotu do kraju. O pomoc można także zwrócić się do ambasady swojego kraju.

IOM International Organization for Migration

38 Queen Street
G1 3DX
Tel: 0800 783 2332 (numer bezpłatny)
www.iomlondon.org

Dzieci i młodzież

Rodzice mają prawny obowiązek dbać o zdrowie i dobro swojego dziecka. W Szkocji mianem dziecka określa się osoby poniżej 16. roku życia.

Dzieci nie należy pozostawiać bez opieki, nawet na krótko. Jeżeli jednak zajdzie taka konieczność, należy zapewnić dziecku opiekę na czas swojej nieobecności.

Bicie, krzywdzenie lub kaleczenie dzieci jest zabronione przez prawo.

O porady w sprawach związanych z dziećmi lub rodziną można zwracać się do lekarza ogólnego (GP), pielęgniarki środowiskowej (za pośrednictwem lekarza, zob. str. 41), nauczyciela bądź pracownika opieki społecznej. Dane teleadresowe najbliższego biura opieki społecznej można otrzymać dzwoniąc pod numer telefonu 0141 287 2000 (zob. także str. 31).

Pod powyższym numerem telefonu można także skontaktować się z miejscowym **zespołem ds. rozwoju lokalnej społeczności** (community development staff), który udziela informacji na temat miejscowych grup wsparcia dla rodziców i rodzin oraz na temat organizowanych zajęć, np. zajęć językowych dla starszych nastolatków.

Opieka nad dziećmi

Dla pracujących rodziców dostępne są różne rodzaje opieki nad dziećmi. Nad wyborem trzeba się zastanowić, aby wybrać najodpowiedniejszą dla siebie i dziecka formę opieki. Koszt zależy od rodzaju usług. Sposób działania poniższych instytucji reguluje i kontroluje komisja ds. opieki (Care Commission), chyba że opieka zapewniana jest na okres krótszy niż dwie godziny. Adres internetowy komisji: www.carecommission.com. Nie zaleca się korzystania z usług niezarejestrowanych opiekunek lub instytucji oferujących opiekę nad dziećmi.

1. Opiekunki do dzieci

Opiekunki zajmują się dzieckiem we własnym domu.

2. Przedszkola (nurseries)

Przedszkola prowadzi wykwalifikowana kadra przedszkolna. Niektóre przedszkola, we współpracy z władzami lokalnymi, oferują bezpłatną naukę przedszkolną przez kilka godzin dziennie dla dzieci w wieku 3-4 lat.

3. Grupy przedszkolne (playgroups)

Grupy przedszkolne prowadzą zajęcia edukacyjne i zabawę dla dzieci. Niektóre grupy przedszkolne, we współpracy z władzami lokalnymi, oferują bezpłatną naukę przedszkolną przez kilka godzin dziennie dla dzieci w wieku 3-4 lat.

4. Świetlice pozalekcyjne (out of school clubs)

Świetlice pozalekcyjne przeznaczone są dla dzieci w wieku szkolnym. Zajęcia w świetlicach odbywają się przed lekcjami i po godzinach szkolnych. Świetlice znajdują się zwykle w szkole lub jej pobliżu.

Bezpłatnych, poufnych porad i informacji na temat działających w okolicy zarejestrowanych placówek opieki dziennej oraz opiekunek do dzieci udziela

Glasgow Childcare Information Service.

Glasgow Childcare Information Service

Wheatley House
25 Cochrane Street
G1 1HL
Tel: 0141 287 5223

www.glasgow.gov.uk/en/Residents/GoingtoSchool/Nursery_Pre5/

Szkolnictwo i oświata

Za placówki oświatowe dla dzieci z Glasgow odpowiedzialny jest wydział oświaty i opieki społecznej (Education and Social Work Services).

Wszystkim dzieciom w wieku szkolnym (ok. 5-16 lat) w Wielkiej Brytanii przysługuje prawo do **bezpłatnej** edukacji. **Zgodnie z prawem** dzieci w wieku szkolnym mają obowiązek uczęszczać do szkoły. Rodzice powinni więc jak najszybciej zapisać dziecko do szkoły. Można to zrobić kontaktując się z dyrektorem (head teacher) miejscowej szkoły.

Dzieci uczęszczają zazwyczaj do szkoły znajdującej się najbliżej miejsca zamieszkania. Jeżeli jednak rodzice chcieliby, by dziecko chodziło do innej szkoły, mogą poprosić w sekretariacie o formularz wniosku o umieszczenie dziecka w innej szkole (placing request form).

Wszystkie dzieci objęte są takim samym programem nauczania, niezależnie od płci. Większość klas to klasy mieszane, w których chłopcy i dziewczęta uczą się razem.

Dzieciom, które nie mówią po angielsku lub które posiadają słabą znajomość tego języka, zapewnia się wsparcie ułatwiające im integrację w klasie.

Odpowiednie wsparcie otrzymają również dzieci wymagające dodatkowej pomocy, np. dzieci mające trudności w uczeniu się lub niepełnosprawne fizycznie.

Nauka przedszkolna

Dzieciom w wieku 3-4 lat przysługuje bezpłatna opieka przedszkolna. Zajęcia odbywają się w dni powszednie, rano lub popołudniu. Informacji udziela ośrodek nauki przedszkolnej Pre-five Unit pod numerem telefonu 0141 287 5227.

Szkoła podstawowa

Naukę w szkole podstawowej dzieci rozpoczynają w roku (liczonym od 1 marca do 28 lutego), w którym ukończą 5 lat. Nauka w szkole podstawowej trwa 7 lat (klasy 1-7).

Szkoła średnia

Nauka w szkole średniej rozpoczyna się w roku (liczonym od 1 marca do 28 lutego), w którym dziecko ukończy 12 lat. Dzieci kończą naukę w szkole średniej w wieku 16 lat. Dzieci, które 16. urodziny obchodzą przed końcem lutego, mogą zakończyć naukę w szkole w grudniu (w ferie bożonarodzeniowe poprzedzające 16. urodziny). Jeżeli natomiast kończą 16. rok życia przed 30 września, mogą naukę w szkole średniej zakończyć wraz z początkiem wakacji letnich w czerwcu/lipcu.

Dzień i rok szkolny

Zajęcia szkolne odbywają się od poniedziałku do piątku, zazwyczaj w godzinach 9.00-15.00 (szkoła podstawowa) lub 15.30 (szkoła średnia).

Rok szkolny rozpoczyna się w sierpniu, a kończy w czerwcu. Wakacje letnie trwają 7 tygodni. Dzieci mają również ferie w grudniu (święta Bożego Narodzenia - 2 tygodnie), w kwietniu (2 tygodnie) oraz w październiku (tydzień). W czasie roku szkolnego są także inne święta oraz dni wolne od nauki (tzw. in-service days, w których odbywają się szkolenia dla nauczycieli). Listę dni wolnych można otrzymać w szkole.

Program nauczania

Wszystkie dzieci w Szkocji objęte są tym samym programem nauczania (5-14 curriculum), określającym zakres wiedzy, jaki dzieci pomiędzy 5. a 14. rokiem życia powinny posiadać z poszczególnych przedmiotów. Uczniowie szkoły średniej zdają egzamin, który umożliwia im zdobycie kwalifikacji potrzebnych do podjęcia pracy bądź dalszej nauki w szkole wyższej. Więcej informacji na ten temat udziela sekretariat szkolny.

Dzieci o specjalnych potrzebach

Wydział oświaty kontaktuje się z rodzicami dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych celem omówienia niezbędnej pomocy. Dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych to dzieci, które bez dodatkowego wsparcia nie byłyby w stanie w pełni korzystać z nauki szkolnej. Więcej informacji udziela zespół ds. dodatkowego wsparcia w nauce (Additional Support for Learning team) pod numerem telefonu 0141 287 4255.

Posiłki szkolne

Wszystkie szkoły podstawowe oferują obiady w cenie 1,15 funta. Stołówki w szkołach średnich oferują wybór dań obiadowych w różnych cenach. Dzieciom z rodzin o niskich dochodach przysługują **bezpłatne** obiady. Szczegółowych informacji udziela sekretariat.

Większość szkół prowadzi tzw. kluby śniadaniowe (breakfast clubs), czynne od godz. 8.15, które oferują **bezpłatne śniadania** dla dzieci.

Uczniowie szkół podstawowych dostają codziennie **bezpłatną porcję owoców**.

Strój szkolny

Większość szkół zachęca dzieci do noszenia mundurków. Są one najczęściej bardzo proste, np. składają się z samej koszuli z logo szkoły. Dzieci z rodzin o niskich dochodach mogą ubiegać się o dofinansowanie do kosztów mundurka. Szczegółowych informacji udziela sekretariat.

Władze szkolne rozumieją, że ze względów religijnych bądź kulturowych niektóre dzieci muszą ubierać się w określony sposób lub zakładać odzież zakrywającą ręce i nogi podczas zajęć sportowych i na pływalni.

Transport

Dzieciom mieszkającym w odległości powyżej mili, czyli ok. 1,5 km (bądź dwóch mil – ok. 3 km - w przypadku szkoły średniej) od rejonowej szkoły przysługuje bezpłatny transport do szkoły. Bezpłatny transport nie przysługuje dzieciom uczęszczającym do szkoły poza rejonem, znajdującej się w odległości ponad 1 lub 2 mili od miejsca zamieszkania dziecka. Bilet wolnej jazdy (travel pass) można zamówić w biurze zarządu oświaty (Education Headquarters), pod numerem telefonu 0141 287 4701/4702/4703/4704.

Religia

W Glasgow znajdują się szkoły świeckie oraz szkoły katolickie.

Dzieci nie muszą uczestniczyć w szkolnych obrzędach religijnych. Rodzice, którzy nie życzą sobie, aby ich dzieci uczestniczyły w obrządkach religijnych powinni powiadomić o tym szkołę.

Należy także powiadomić szkołę o wszelkich potrzebach religijnych lub kulturowych dziecka. Każdego roku dzieciom wyznającym religię inną niż chrześcijańska przysługuje do trzech dni wolnych z okazji uznanych świąt religijnych.

Dyscyplina

Nauczyciele starają się propagować i nagradzać dobre zachowanie. W szkołach nie stosuje się kar fizycznych. Zamiast tego jako karę za złe zachowanie zadaje się ćwiczenia pisemne lub odbiera pewne przywileje (np. czas na zabawę). Jeżeli zachowanie dziecka stanowi powód do niepokoju, nauczyciele powiadamiają rodziców.

Rodzice i szkoła

Rodzice są zawsze mile widziani w szkole. Raz lub dwa razy w roku organizowane są zebrania dla rodziców, podczas których rodzice mają możliwość poznać nauczycieli i dowiedzieć się, jak dziecko sobie radzi. Raz w roku rodzice otrzymują pisemną ocenę postępów dziecka w nauce (report). W przypadku osób, które mają problemy z czytaniem w języku angielskim szkoła może poprosić o pomoc tłumacza.

Rodzice mogą na wiele sposobów angażować się w życie szkoły. O szczegółowe informacje należy zapytać w sekretariacie.

Pomoc tłumacza

Podczas zebrań rodziców może być obecny tłumacz. Osoby, które chciałyby porozmawiać z nauczycielem, ale potrzebują pomocy tłumacza, powinny powiadomić o tym szkołę.

Zdrowie

W każdej szkole pracuje pielęgniarka szkolna, która przeprowadza regularne kontrole, m.in. badania wzroku i słuchu. Dzieci są także szczepione przeciw groźnym chorobom zakaźnym. Rodzice otrzymują list z informacjami na temat badań lekarskich oraz prośbą o udzielenie zgody na ich wykonanie.

Prześladowanie na tle rasowym i zastraszanie

Każda szkoła realizuje politykę mającą na celu zwalczanie wszelkich przejawów prześladowania na tle rasowym czy zastraszania. Polityka ta traktowana jest bardzo poważnie. Jeżeli dziecko lub rodziców niepokoi coś, co dzieje się w szkole, należy szkołę o tym powiadomić.

Dane teleadresowe zarządu oświaty (Education Headquarters)

Wheatley House, 25 Cochrane Street, G1 1HL

Phone: 0141 287 5384/4929

Email: education@glasgow.gov.uk

www.glasgow.gov.uk/education

Szkolnictwo wyższe lub zawodowe

Po ukończeniu szkoły niektóre dzieci kontynuują naukę w placówce kształcenia uzupełniającego (college) lub na uniwersytecie. Informacje na temat dalszej nauki można uzyskać w szkole, do której uczęszcza dziecko. Listę szkół i uniwersytetów w Glasgow można znaleźć w miejscowej bibliotece lub w Internecie.

Możliwość nauki w szkole kształcenia uzupełniającego lub na uniwersytecie mają także osoby dorosłe. Placówki te oferują szereg kursów (listę szkół wyższych w Glasgow i okolicach można znaleźć na str. 13). Słuchacze mają możliwość uzyskania dofinansowania do kosztów nauki oraz innego rodzaju wsparcia w nauce.

Użyteczne informacje na temat różnych dróg dostępu do szkolnictwa wyższego można znaleźć na stronie internetowej Diverse Routes into Higher Education, opracowanej przez Open University in Scotland:

www.diverseroutes.co.uk.

Nauka nieformalna

Osobom pragnącym uczyć się w mniej formalny sposób oferuje się zajęcia z różnych dziedzin i dla różnych grup wiekowych. Informacje można uzyskać w miejscowej bibliotece lub kontaktując się z zespołem ds. **rozwój lokalnej społeczności (community development staff)** pod numerem telefonu 0141 429 8000.

British Heart Foundation

Telephone

POLICE

POLICE

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo mieszkańców Glasgow jest sprawą bardzo istotną.

1. Rola policji i zapobieganie przestępczości

Policja w Glasgow stanowi część sił policyjnych Strathclyde Police. Posterunki znajdują się w każdej dzielnicy (zob. str. 60).

Policja nie jest organizacją wojskową ani częścią sił zbrojnych. Jej zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom, pracownikom oraz turystom odwiedzającym Glasgow.

Osoby obawiające się o bezpieczeństwo swoje lub swojej rodziny powinny powiadomić policję.

Niektórzy funkcjonariusze zostali specjalnie przeszkoleni do udzielania pomocy osobom, które są lub były w jakikolwiek sposób wykorzystywane lub wyzyskiwane. Można poprosić o rozmowę z funkcjonariuszem wybranej płci.

Można także skorzystać z pomocy tłumacza. Istnieje możliwość tłumaczenia bezpośredniego bądź telefonicznego.

Sposoby kontaktowania się z policją

Z policją można skontaktować się telefonicznie, dzwoniąc pod numer telefonu 0141 532 2000 bądź osobiście, udając się na posterunek.

Zgłaszanie przestępstwa

Osoby, które stały się świadkiem lub ofiarą przestępstwa powinny powiadomić policję.

- W razie bezpośredniego niebezpieczeństwa należy zadzwonić pod numer 999 z dowolnego telefonu i wezwać policję.
- Przestępstwo można zgłosić dzwoniąc pod numer 0141 532 2000 lub udając się na najbliższy posterunek policji.
- W przypadku przestępstwa na tle rasowym lub homofobicznym, można je w sposób anonimowy zgłosić nie policji, a innej organizacji. Jest to tzw. **zgłaszanie niebezpośrednie (remote reporting)**. Więcej informacji na ten temat oraz lista organizacji, do których można się zwrócić, znajduje się na stronie internetowej www.strathclyde.police.uk.

Bezpieczeństwo w domu

Sily policyjne Strathclyde Police opracowały ulotkę zatytułowaną Bądź bezpieczny (Staying Safe), zawierającą porady na temat bezpieczeństwa osobistego oraz bezpieczeństwa w domu. Ulotka dostępna jest w różnych językach. Można ją otrzymać na posterunku policji bądź pobrać ze strony internetowej www.strathclyde.police.uk.

Posterunki policji

Glasgow City Centre:	50 Stewart Street, G4 0HY
Anderston:	945 Argyle Street, G3 8JG
Glasgow West End:	609-611 Dumbarton Road, G11 6HY
Garscadden:	2301 Great Western Road, G15 6RT
Maryhill:	1380 Maryhill Road, G20 9TX
Drumchapel:	300 Kinfauns Drive, G15 7HA
Saracen:	104 Barloch Street, G22 5BY
London Road:	85 London Road, G40 3RX
Baillieston:	24-26 Main Street, Baillieston, G69 6SL
Shettleston:	1051 Shettleston Road, G32 7PE
Baird Street:	6 Baird Street, G4 0EX
Springburn:	755 Hawthorn Street, G22 6AY
Easterhouse:	1 Bogbain Road, G34 9DU
Govan:	923 Helen Street, G52 1EE
Pollok:	3 Brockburn Crescent, G53 5AF
Giffnock:	Braidholm Road, G46 6HA
Cathcart:	744 Aikenhead Road, G42 0NS
Castlemilk:	Dougie Road, G45 9NH
Gorbals:	383 Cumberland Street, G5 0ST
Pollokshaws:	217 Shawbridge Street, G43 1QN
Craigie:	86 Craigie Street, G42 8NA

2. Informacje dla kierowców

W tej części broszury zawarto podstawowe informacje dla kierowców.

1. Pojazd mechaniczny w Wielkiej Brytanii mogą prowadzić osoby, które ukończyły 17. rok życia.

Prowadzenie pojazdu bez ważnego prawa jazdy lub zezwolenia jest karalne. W zależności od kraju pochodzenia osoby posiadające pełne prawo jazdy, wydane w kraju pochodzenia, mogą prowadzić samochód przez 12 miesięcy od momentu przekroczenia granicy brytyjskiej. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie internetowej www.dvla.gov.uk lub w ulotkach informacyjnych dostępnych na pocztę.

Przed upływem 12 miesięcy należy złożyć wniosek o wydanie tymczasowego prawa jazdy (provisional driving licence), uprawniającego do prowadzenia pojazdu w Wielkiej Brytanii po upływie 12 miesięcy, pod warunkiem że:

- podczas jazdy w samochodzie znajduje się osoba, która od przynajmniej trzech lat posiada pełne brytyjskie prawo jazdy i ukończyła 21. rok życia
- pojazd oznakowany jest tablicami z literą „L” (oznaczającymi naukę jazdy)
- samochód nie porusza się po autostradzie
- samochód nie ciągnie przyczepy (w jakiegokolwiek postaci)
- na żądanie policji okazane jest prawo jazdy. Jeżeli natychmiastowe okazanie prawa jazdy nie jest możliwe, należy to uczynić jak najszybciej (nie później niż w ciągu 7 dni) na posterunku policji. Niezastosowanie się do powyższych zaleceń stanowi wykroczenie.

2. Kierowca musi być ubezpieczony.

Prawnym obowiązkiem kierowcy pojazdu poruszającego się po drogach jest posiadanie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej (third party risks). Ubezpieczenie pokrywa koszty szkód spowodowanych podczas wypadku drogowego. Sprawami związanymi z roszczeniami wobec sprawcy wypadku zajmują się firmy ubezpieczeniowe.

3. Pojazd musi posiadać zaświadczenie z przeglądu technicznego.

Każdy pojazd, który ma ponad trzy lata musi co roku przejść przegląd techniczny, dokonywany przez autoryzowany warsztat. Jeżeli wynik przeglądu będzie pozytywny, warsztat wystawia zaświadczenie z przeglądu technicznego (MOT certificate), ważne przez 12 miesięcy. Zaświadczenie należy odnawiać co roku wyłącznie w uprawnionych do tego warsztatach.

4. Właściciel pojazdu musi opłacić podatek drogowy.

Właściciel pojazdu obowiązany jest zarejestrować się w urzędzie ds. rejestracji kierowców i pojazdów (Driver and Vehicle Licensing Agency, DVLA). Za samochód należy opłacić podatek drogowy (road tax) na sześć lub dwanaście miesięcy. Dowód opłaty (w postaci okrągłej plakietki) należy przykleić do przedniej szyby samochodu. Podatek można opłacić na pocztę.

5. Kierowca i pasażerowie muszą zapinać pasy bezpieczeństwa

Zgodnie z prawem kierowca i pasażerowie pojazdu obowiązani są podczas jazdy zapiąć pasy bezpieczeństwa. Dzieci poniżej 12. roku życia lub 135 cm wzrostu muszą podróżować w specjalnym foteliku dla dzieci. Nie wolno przewozić dzieci jako pasażerów zabezpieczonych jedynie pasami bezpieczeństwa. Montowanych tyłem do kierunku jazdy fotelików dla niemowląt nie wolno używać na siedzeniach chronionych przednią poduszką powietrzną, chyba że poduszka została wyłączona.

6. Pojazdu nie wolno prowadzić pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

Prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu w ilości przekraczającej dozwolony limit w wydychanym powietrzu, moczu lub krwi jest niezgodne z prawem. Nie istnieją wytyczne co do tego, ile alkoholu można wypić, by nie przekroczyć dopuszczalnej granicy. Najbezpieczniejsza rada w tym względzie, to **nie prowadzić samochodu po spożyciu alkoholu.**

7. Należy stosować się do przepisów kodeksu drogowego.

Brytyjskie ministerstwo transportu (Department of Transport) opublikowało kodeks drogowy (Highway Code), który określa zasady poruszania się po drodze. Wiele z zasad stanowi przepisy prawne, a ich nieprzestrzeganie jest wykroczeniem. Kodeks drogowy można nabyć w księgarniach, punktach sprzedaży prasy (newsagents) oraz na stacjach benzynowych. Kodeks dostępny jest także w Internecie, na stronie www.direct.gov.uk

Prowadzenie pojazdu bez prawa jazdy, ważnego ubezpieczenia, dowodu opłacenia podatku drogowego za prowadzony samochód oraz zaświadczenia z przeglądu technicznego stanowi naruszenie prawa.

Bliższe informacje

Bliższe informacje można uzyskać na stronie internetowej www.dvla.gov.uk, pod numerem telefonu 0870 850 0007 bądź w biurze DVLA przy 46 West Campbell Street, G2 6TT.

STRATHCLYDE
POLICE

STAYING SAFE

Personal safety advice for you
and your family

Biblioteki

W Glasgow znajduje się wiele bibliotek. Korzystanie z bibliotek jest **bezpłatne**. W bibliotece można znaleźć informacje na temat swojej okolicy, skorzystać z komputera i Internetu, wypożyczyć książki, płyty CD i DVD lub poczytać prasę. Wiele bibliotek posiada książki i czasopisma w językach obcych. W każdej bibliotece znajduje się dział przeznaczony specjalnie dla dzieci. Osoby mieszkające, pracujące bądź uczące się w Glasgow mogą zapisać się do miejscowej biblioteki. Informacje na temat okolicznych bibliotek można uzyskać na stronie internetowej www.glasgow.gov.uk lub pod numerem telefonu 0141 287 2999.

ANNIESLAND

833 Crow Road, G13 1LE
Tel: 0141 954 5687

BAILLIESTON

141 Main Street, G69 6AA
Tel: 0141 771 2433

BARMULLOCH

46 Wallacewell Quadrant, G21 3PX
Tel: 0141 558 1772

BRIDGETON

23 Landressy Street, G40 1BP
Tel: 0141 554 0217

CARDONALD

1113 Mossspark Drive, G52 3BU
Tel: 0141 882 1381

CASTLEMILK

100 Castlemilk Drive, G45 9TN
Tel: 0141 634 2066

COUPER INSTITUTE

84 Clarkston Road, G44 3DA
Tel: 0141 637 1544

CRANHILL BEACON

200 Bellrock Street, G33 3LZ
Tel: 0141 774 3736

DENNISTOUN

2a Craigpark, G31 2NA
Tel: 0141 554 0055

DRUMCHAPEL

65 Hecla Avenue, G15 8LX
Tel: 0141 944 5698

ELDER PARK

228a Langlands Road, G51 3TZ
Tel: 0141 445 1047

GORBALS

180 Crown Street, G5 9XD
Tel: 0141 429 0949

GOVANHILL

170 Langside Road, G42 7JU
Tel: 0141 423 0335

HILLHEAD

348 Byres Road, G12 8AP
Tel: 0141 339 7223

IBROX

1 Midlock Street, G51 1SL
Tel: 0141 427 5831

KNIGHTSWOOD

27 Dunterlie Avenue, G13 3BB
Tel: 0141 959 2041

LANGSIDE

2 Sinclair Drive, G42 9QE
Tel: 0141 632 0810

LIBRARY AT THE BRIDGE

1000 Westerhouse Road,
Easterhouse, G34 9JW
Tel: 0141 276 9712

LIBRARY AT GOMA

Gallery of Modern Art
Queen Street, G1 3HA
Tel: 0141 248 0143

MARYHILL

1508 Maryhill Road, G20 9AD
Tel: 0141 946 2348

MILTON

163 Ronaldsay Street, G22 7AP
Tel: 0141 772 1410

MITCHELL (WYPOŻYCZALNIA)

Granville Street, G3 7DN
Tel: 0141 287 2872

PARKHEAD

64 Tollcross Road, G31 4XA
Tel: 0141 554 0198

PARTICK

305 Dumbarton Road, G11 6AB
Tel: 0141 339 1303

POLLOK

1066 Barrhead Road, G53 5AB
Tel: 0141 270 1826

POLLOKSHAWS

50/60 Shawbridge Street, G43 1RW
Tel: 0141 632 3544

POLLOKSHIELDS

30 Leslie Street, G41 2LF
Tel: 0141 423 1460

POSSILPARK

127 Allander Street, G22 5JJ
Tel: 0141 336 8110

RIDDRIE

1020 Cumbernauld Road, G33 2QS
Tel: 0141 770 4043

ROYSTON

67 Royston Road, G21 2QW
Tel: 0141 552 1657

SIGHTHILL

Fountainwell Square, G21 1RB
Tel: 0141 558 6910

SHETTLESTON

154 Wellshot Road, G32 7AX
Tel: 0141 778 1221

SPRINGBURN

Kay Street, G21 1JY
Tel: 0141 557 5878

WHITEINCH

Kay Street, G21 1JY
Tel: 0141 959 1376

WOODSIDE

343 St. George's Road, G3 6JQ
Tel: 0141 332 1808

Prawo do pobytu w Wielkiej Brytanii

Osoby zarejestrowane w ramach Programu Rejestracji Pracowników (Worker Registration Scheme) lub Programu dla Pracowników z Nowych Państw Członkowskich (Accession Workers Scheme), które bez przerw i legalnie przepracowały w Wielkiej Brytanii 12 miesięcy, mogą ubiegać się o pozwolenie na pobyt stały (**residence permit**). Pozwolenie na pobyt stały uprawnia do zamieszkania i pracy w Wielkiej Brytanii oraz daje te same prawa do opieki zdrowotnej, zasiłków socjalnych oraz świadczeń mieszkaniowych, jakie przysługują obywatelom brytyjskim. Formularz wniosku EEA1 (registration certificate) można zamówić telefonując do wydziału ds. formularzy brytyjskiego urzędu imigracyjnego (Home Office Border and Immigration Authority Application Forms Unit) pod numer telefonu 0870 241 0645 bądź pobrać ze strony internetowej www.bia.homeoffice.gov.uk.

Po pięciu latach stałego pobytu w Wielkiej Brytanii można ubiegać się o pozwolenie na pobyt stały na czas nieokreślony (indefinite leave to remain), wypełniając formularz EEA3.

Więcej informacji udziela biuro ds. imigracji (**Immigration Enquiry Bureau**) pod numerem telefonu 0870 606 7766.

Powrót do kraju

Osoby, które zostały nielegalnie wwiezione do Wielkiej Brytanii i/lub nie posiadają statusu prawnego, mogą skontaktować się z **Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (International Organization for Migration, IOM)**, która udziela informacji na temat bezpiecznego powrotu do kraju. Można także zwrócić się do ambasady swojego kraju.

IOM International Organization for Migration

38 Queen Street

Glasgow

G1 3DX

Tel: 0800 783 2332 (numer bezpłatny)

www.iomlondon.org

Bliższe informacje i porady

Bezpłatnych, poufnych i niezależnych porad udziela wiele organizacji działających w Glasgow. Instytucje wymienione poniżej współpracują z wieloma organizacjami na terenie miasta, dzięki czemu mogą udzielić informacji na temat innych źródeł pomocy. Wszystkie poniższe instytucje należą do sieci doradczo-informacyjnej Glasgow's Advice and Information Network (GAIN).

Infolinia GAIN Helpline: 0808 801 1011

www.gain4u.org.uk

Citizens Advice Direct Helpline (infolinia biura porad obywatelskich):

0870 290 3000

www.citizensadvice.org.uk www.adviceguide.org.uk

Glasgow Central Citizens Advice Bureau

(centralne biuro porad obywatelskich, w którym można uzyskać informacje na temat biur lokalnych)

1st Floor, 88 Bell Street, G1 1LQ Tel: 0141 552 5556

www.adviceguide.org.uk

Porady prawne

Ethnic Minorities Law Centre (porady prawne dla mniejszości etnicznych)

41 St Vincent Place, G1 2ER Tel: 0141 204 2888

www.emlc.org.uk

Legal Services Agency (biuro porad prawnych)

Fleming House, 134 Renfrew Street, G3 6TS Tel: 0141 353 3354

www.lsa.org.uk

Sprawy mieszkaniowe

Positive Action in Housing (organizacja charytatywna pomagająca w sprawach mieszkaniowych członkom mniejszości etnicznych)

98 West George Street, G2 1PJ Tel: 0141 353 2220

www.paih.org

Porady w sprawach finansowych

Social Work Money Advice Team (działający z ramienia urzędu opieki społecznej zespół ds. porad w sprawach finansowych), Nye Bevan House 2, 20 India St, G2 4PF, tel.: 0141 287 9761

Przydatne strony internetowe

Informacje dla osób nowo przybyłych do Wielkiej Brytanii, przygotowane przez rząd Szkocji:

www.scotlandistheplace.com

Informacje w języku polskim na temat instytucji użyteczności publicznej:

www.polishinformationplus.co.uk

NOTATKI